

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

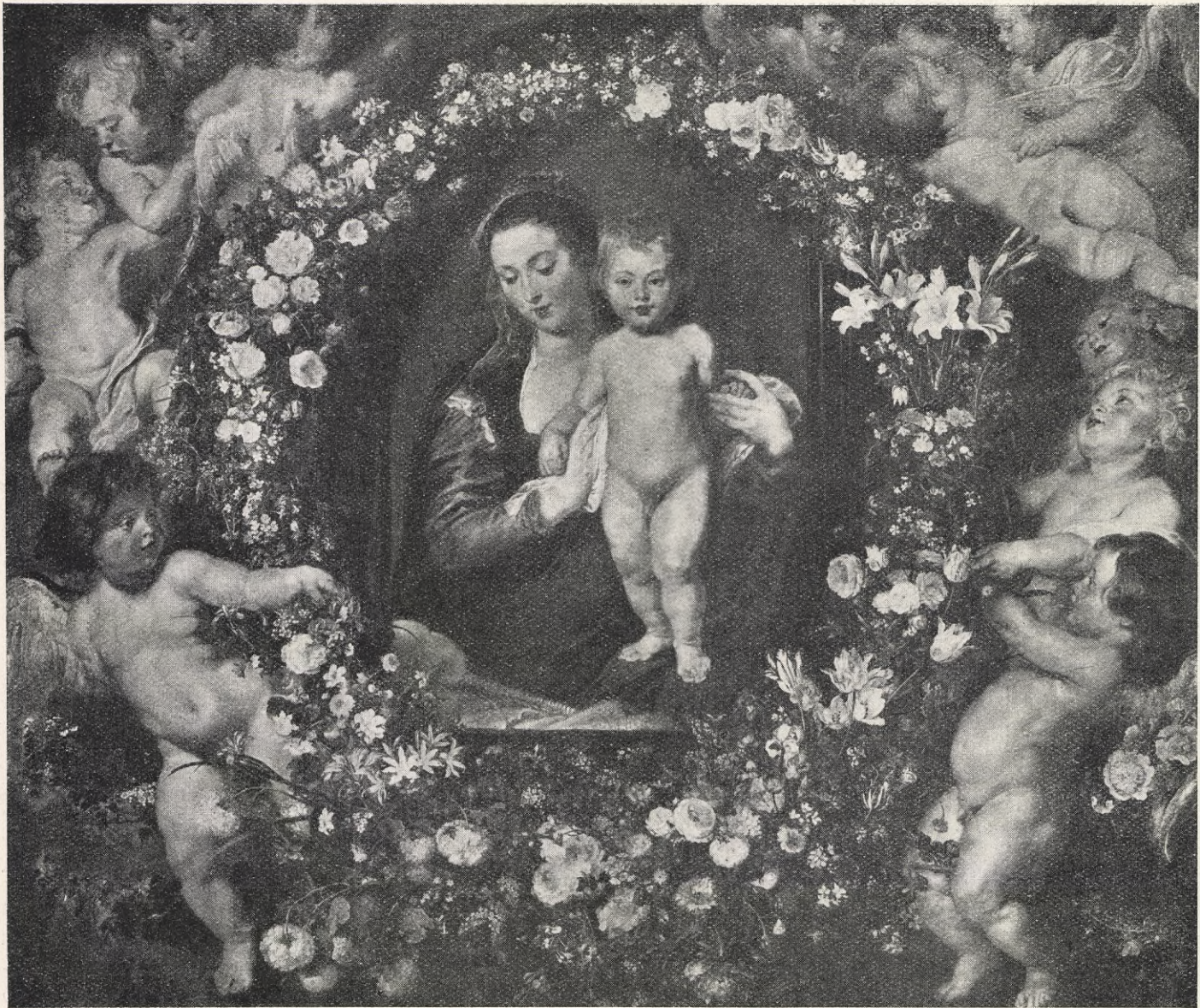
TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Nummer 12

JULNUMMER 1925

Pris 25 öre

Rubens: MADONNAN MED ROSENKRANSEN.

Jultankar.

"Varför är folk så föga glada? De gå och vänta sin glädje av andra. De skulle glädja andra, så bleve de glada", säger oss en norsk författare. Och det ligger en hel del sanning däri. Därför är det väl också som julen som högtid fått denna ljusa förväntansfulla nimbus över sig, då den i så hög grad blivit givandets högtid. Alla som äga några möjligheter, tänka väl mera på vad de skola kunna giva sina anförvanter och vänner som kan glatt överraska dem, än vad de skola få. Från ganska tidig ålder lära vi barnen, att spara till julen, för att giva far eller mor och syskon små gåvor till glädje och förnöjelse. Särskilt ljust vilja vi då också ha det. Rent och fint och blänkande överallt. Allt till varandras trevnad.

Det är gott så länge vi hålla fast åtminstone vid denna tradition. Det är gott att veta att åtminstone en gång om året en hel del människor komma en liten smula ifrån att vara upptagna endast av sig själva, utan även tänka på att söka tillfredsställa andra, bereda dem glädje och få en smula jämvikt och harmoni in i tillvaron. Det är ju inte så säkert att det lyckas. Ty alla äro vi mer eller mindre klåpare härvidlag. Vi ha för liten vana. Det är endast undantagen som förlänats, att utan större livskamp komma till sådan vishet och lycka, att de kunna giva och genom sitt givande bereda väg för det godas utbredande. Men å andra sidan har julen också blivit välgörenhetens högtid, man skulle nästan kunna säga, en slags lutherdomens avlatshandel där sentimentaliteten mer än rättskänslan kommit fram, ty annars höll man väl ej så fast vid massfattigdomens nödvändighet för kulturens framåtskridande.

Arbetarna, de som skolats i organisationerna, veta "att det inte blir smör av uppdrucken grädde" och därför i stort ej heller begära att få

LUCIA.

Decembernatten, dödens tid
som väldig famnar alla gränser
skall skingras, ty förtrollad, blid
Luciadagen mot oss glänser.
Som förr Lucia lär oss tro
att ljuset dock en gång sig tänder
och djärvt vår längtan bygger bro
mot drömmens solbelysta länder.

I mörkrets mörker gick vår stråt
och allting dömdes vi att mista,
men genom tidens hat och gråt
bars ständigt hoppets gudagnista.
Kom tvivlet som en väpnad man
och ville tvinga oss att stanna
då sågo vi det ljus, som brann
omkring din oskuldsrena panna.

På bålet, mitt i dödsens nöd
du trodde än på ljusets välde
och bortom hat och kvalfull död
din längtans fjärran mål du ställde
och därför ett odödligt namn
du vann, ty döden blev din vinning
och evigt strålar genom nattens famn
en helgongloria kring din tinning.

GUSTAV ÅSTRÖM.

ut mera av produktionen än att den ger möjligheter till vidare utveckling, framåtskridande och högre kultur. Men icke mera komma de att godkänna att på deras axlar en raffinerad lyxkultur skall vidmakthållas och de genom välgörenhet bespisa för att lugna samvetena. Våra jultankar sträcka sig därför bortom den gängse uppfattningen av julfirandet i många avseenden och vi kanske råka

drömma om en tid då människorna komma att högtidlighålla julen som en ljusets fest och räkna att från julens varma givande och tagande av små jämbördiga gåvor och sinnets inriktning att vilja glädja varandra, sporrat folken till skapandet av ett samhälle som rymmer större mått av rättskänsla och samhörighet.

S. V.

TEATERFIENDER.

Av Frida Steénhoff.

Man har gjort sig mycket skiftande föreställningar både om teaterns uppgift i samhället och om de förhållanden, som gjort teatern till vad den är. Det har funnits tider, då staten hade hand om skådebanorna och betraktade dem som uppfostringsanstalter för folket, varvid föreställningarna ordnades avgiftsfritt för att man med teaterns suggestiva kraft skulle kunna nå så många som möjligt. Det har funnits andra tider, då kyrkan och teatern samarbetade om själarnas frälsning. På sistone, i vårt demokratiska århundrade, förefaller det som om allmänna opinionen i den dramatiska konsten mer och mer odelat såge en förströelsekonst, ämnad att med skämt och äventyr liva upp och sluta av den måhända trista arbetsdagen. Man hör dock emellanåt, i dagens sorl, röster som höja sig varnande mot denna uppfattning om teatern såsom "kun til Lyst" och söka påvisa, att den äger en kulturhistoria och en kulturmission av ännu icke skönjda mått, att först en kommande tidsålder med större klarsyn än vår om själens bildbarhet och konstens suggestionsförmåga skall sätta teatern på dess rätta plats såsom psykologisk faktor vid tillblivelsen av modernt kulturliv. Att nöjeskulturen för närvarande står tämligen lågt förnekas dess bättre sällan, åtminstone ej av insiktsfulla folkpedagoger. Dessa beklaga de stora uppvisningarna i skickligheten att misshandla varandra och våga tala öppet om den växande råheten i smaken och sensationslystnadens rent sjukliga stegring, allt fenomen, vilka borde —

av en medveten och vis folkledning — motarbetas genom ädelt nöjesliv, varav god teater är numro ett.

Även en flyktig blick i teaterns kulturhistoria lär oss att det varit människobildningen och individens

Rubens: **STUDIE AV EN UNG FLICKA.**

lycka, som varit andens mål i alla tiders bästa dramatik, och som givit teatern dess högsta patos även under de mest olika skeden.

Teatern har behövt ett ideellt innehåll enligt varje tids karaktär. Antikens tragedier hade det heroiska inslaget, då lyckan för individen bestod i att bli hjälte. Medeltiden hade sin religiösa insats, då lyckan tänktes ligga i att man kunde bli så from som möjligt. Den tidens "mirakler" hade som stående program, hur syndaren blir omvänd. Nyare tid kom

därpå med sitt sociala inlägg och med den individuella kärlekens patos. På hur många olika sätt har inte teatern sökt spegla livet, först och främst själens liv. Det har varit själens kamp mot ondskan och olyckan, som skapat dramatikens eviga, mänskliga innehåll.

I närvarande stund kan man väl inte utan skäl befara, att teatern kommit i ett nödläge, som bör väcka eftertanke långt utom de teaterintresserades krets. Det visar sig allt tydligare, att teatern ej har så många stödjande vänner som förr, att mängden i allt större procent vänder den ryggen och söker sin förströelse på annat håll. Så länge man trodde, att denna växande kallsinnighet gentemot dramatik berodde på, att teatern höll sig för dyr för de mindre bemedlade, förefanns ingen tvingande anledning att närmare ingå i diskussion om tidssmaken. Med ekonomiskt bättre tider skulle, enligt denna syn på saken, publiken åter strömma till teatersalongerna. Iakttagelser och reflexioner angående den dramatiska konstens förhållande till

de så kallade breda lagren ha emellertid bringat i dagen, att teaterns popularitet blivit minskad och kringkuren av ännu en mäktig företeelse utom den ekonomiska och att följderna härav äro nära förbundna med den teaterkris, som vår tid erkänner.

Ekonomien håller utan tvivel stora skaror utanför teatermurarna, men frågan är, huruvida ej ännu större skaror i vissa kulturländer, såsom de anglosaxiska och skandinaviska, av moraliska skäl vägra bevista en tea-

terföreställning? Enbart i Stockholm, som dock har namn om sig att vara en fördomsfri stad, kunna kanske räknas i många tusental de personer, som anse som synd att gå på teatern. Åtskilliga av dessa allvarliga människor ha aldrig i sitt liv sett ett skådespel, andra ha gjort undantag för sådana stycken som "Det gamla spelet om Envar" och "Till främmande hamn", vilka fingo namn om sig att vara fromma pjäser och därigenom lockade en publik, som annars aldrig infinner sig. Vem kan vid tanken på dylika fakta avhålla sig från att fundera över, hur det kommit sig, att fromma människor blivit likgiltiga, ja rent av fiendliga gentemot dramatisk konst, som ju dock bjudit och bjuder på den mest upphöjda diktning, mänskligheten äger?

Säkert har det under alla tider hos kulturfolken funnits grupper av människor, som av asketiska eller andra därmed beslättrade anledningar ogillat teaterkonsten. Men först på femtonhundratalet framträdde i tydligare form detta motsatsförhållande mot teatern från deras sida, som ej blott själva ville taga livet allvarligare än att de kunde söka teaternöjen, utan också ville göra samhället så allvarligt, att det ej borde tolerera teaterväsendet. Det blev en schism i kulturlivet, en andlig och en värdsilig kultursträvan, som kämpade för och mot teatern. Av en särskild orsak började kampen i staden Genève, som redan på den tiden var en brännpunkt för andliga rörelser. Där fanns då en filosofisk och politisk sekt, vilkens medlemmar sedan blevo bekanta i historien under namnet *libertiner*. Där fanns också en mäktig reformator, som hette Calvin.

Libertinernas läror voro ursprungligen ideella, de älskade frihet och sanning och arbetade för människornas lycka. Deras filosofi kan sägas vara uttryckt i den beryktade satsen "Att leva efter Guds andes röst i naturen". Emellertid förlorade de sitt ideella allvar, sjönko ned i ett lätt-sinnigt leverne, beflitade sig ej längre om självdisciplin och goda

seder, varför de väckte Calvins vrede. Calvin bekämpade allt som han ansåg måste väcka njutningslystnad och lastbarhet, och han förde ett intensivt krig mot libertinerna, vilket ändade med att han lyckades fördriva dem från Genève's område. Sekten utbreddes sig därefter i vissa delar av Västerlandet, särskilt Frankrike och England, vilkas högre klasser tillägnade sig libertinernas livsåskådning.

Calvins andliga arvtagare voro puritanerna. Puritanismen blev en klassbetonad rörelse, som haft ett ofantligt inflytande i England och Amerika samt även i Skandinavien. Med rätta ha puritanerna räknats till dessa länders bästa folkelement. Det är alltid en lycka för nationer att ha befolkningsgrupper med kärlek till höga ideal och med sinnelagets hänvändelse mot andligt liv. Det som puritanerna kallat "Att leva efter Guds vilja" har hos dem varit uttryck för en begåvning, som ej kunde låta sig nöja med materiella njutningar utan trånade efter själens frid, eller vad de traditionellt kallade "själens frälsning".

I det andliga arvet från Calvin ingick även att avsky sådana folköjen, som särskilt försvarats av libertinerna och dit hörde teatern. Det var ju naturligt att libertinerna skulle omhulda teaterkonsten, de togo gärna vara på allt som var roligt och angenämt i tillvaron. Men det var ej blott ett moraliskt motsatsförhållande i denna puritanernas och libertinernas strid kring teatern, det blev även en kontrastverkan mellan aristokrati och demokrati. Puritanerna rekryterades mest ur medelklassen och sågo i aristokratiens teaternöjen de förkastliga uttrycken för en ansvarslös njutningslystnad hos en rik, sysslolös och egoistisk klass. De demokratiska puritanerna ogillade och togo avstånd från aristokraternas nöjen för att ej vara solidariska i deras livsföring, och därmed förlorade teatern för århundraden en stor del av sin mest gedigna publik. Man kan säga att teatern som institution tog en skada

av detta avståndstagande, som den aldrig blivit botad ifrån. Skadan blev ömsesidig: teatern utlämnades åt libertinernas ytliga och ej sällan förskämda smak och puritanerna förlorade teatern som bundsförvant i eftersträvandet av bildning och kultur.

Hade puritanerna stannat i teatersalongen i stället för att vända den ryggen, skulle den allvarliga dramatiken i detta nu haft en helt annan och säkrare ställning i samfundslivet än den äger. En hög repertoarnivå kan ej komma utan efterfrågan från en talrik publik. När puritanerna anklagade teatern för att översvämma folken med flärd, fräckhet och omoral och kallade den ett lands hemskaste farsot näst dryckenskapen, glömde de, att det var deras fiendskap, som var skuld i teaterns förfall. Deras kärlek skulle förbättrat den.

Teatern behöver insiktsfulla vänner inom de demokratiska folklagren för att verkligen bli hela folket till välsignelse, eller med andra ord nå den kulturståndpunkt, från vilken den kan utstråla kultur i vidaste mått. Från synpunkten av teaterkonstens bästa ha även libertinerna varit — och äro ännu — teaterns fiender, d. v. s. sådana vänner, från vilka man ber försynen bevara sig. Teaterns nödläge i vår tid visar att ett alltför ringa antal människor ännu inse den dramatiska konstens betydelse och att ett ännu ringare antal samarbeta med teatern för dess höga mål: att väcka, förädla och bilda *människan*.

Eftersom kravet på fattigdomens övervinnande faller utanför kapitalismens intressen, ja, kommer i direkt strid med dessa, så framställer kapitalismen gärna saken så, att fattigdomens övervinnande är ett orimligt krav. Fattigdomen måste betraktas såsom en normal företeelse; den har alltid funnits och kommer alltid att finnas. Genom att röra ihop tvenne skilda företeelser, nämligen den självförvållade fattigdomen och den sociala massfattigdomen, får man folk lättare att tro på sanningen härav.

Sam. Thysell.

Vår andliga horisont.

Av Selma Nilsson.

Hur ofta får man inte höra från genus maskulinum, att kvinnor inte bry sig om annat än kläder; att de överhuvud inte kunna befatta sig med intressen, som ligga över en tämligen låg nivå. Om man genom exempel söker bevisa motsatsen, blir svaret endast, att undantagen bekräfta regeln. Detta vad det beträffar de unga kvinnorna; sällan hör man dock klagomål över, att de gifta kvinnornas andliga horisont är för snäv, över att de exempelvis inte fråga efter annat än barnkläder och mat och dylikt, som är strängt begränsat till deras egen lilla värld. Nog hör man då och då från någon äkta man ett verop över, att den livsledsagerska han valt intet kan vara för honom andligen sett. Men som regel är man nöjd med att kvinnans hela värld är hemmet.

Slumpen fogade det så, att jag nyligen blev inviterad till kaffebjudning två dagar efter varandra. Ena dagen bland en samling hedervärda fruar, andra dagen till en grupp av idel självförsörjande kvinnor. Det var omöjligt att inte göra jämförelser mellan de samtal som fördes; felet är inte mitt, att de utföll till de självförsörjandes fördel.

När de gifta fruarna ivrigt ventilerade sina husliga bekymmer, sina barn och sina grannar, sutto vi två andra gäster, ett "pennskaft" och en lärarinna, och kände oss andligen husvill. Våra mest energiska försök att föra samtalet in på andra banor voro fullständigt fruktlösa.

Man frågar sig ovillkorligen: Är det absolut nödvändigt, att den gifta kvinnan lägger sin själ i träde? Är det nödvändigt, att hon, sedan hon fått eget hem och familj, avgränsar sin syn till detta område allena? Man vill inte tro, att det kan vara nödvändigt. Många, många gifta kvinnor ha ju dessutom visat, att det går att hålla sig andligen levande även sedan man fått rätt att tituleras fru; ja än mer: att det endast kan vara till gagn för samlivet.

Vems är felet, när förhållandet är det motsatta?

Svårt att säga — —.

Ofta är det säkert männens fel. Hur många gånger får man inte höra

SKOGSGLANTA.

Målning av A. Kay.

en eljest vaken och klarsynt man nonchalant avfärda sin hustru med den förklaringen: det begriper du inte. Eller: det ska du inte bry dig om, när hustrun velat fråga honom efter något, eller tala med honom om något, varav hennes tankar varit upptagna. En energisk liten kvinna bryter igenom denna mannens likgiltighet eller går den förbi. Hon skaffar sig från annat håll den insikt hon vill ha, men samlivet lider därav, och den mannen har intet att beklaga sig över om han en dag märker, att det är en klyfta mellan honom och den, som skulle varit honom närmast.

De flesta hustrur bry sig dock inte om att skaffa sig insikt. Vill inte mannen tala med dem om saker och ting, som ligga utom hemmets område, nåväl, ingen sorg för den saken. De ha grannfruar och kaffesladder och alltid finnes det intigheter nog, varmed man kan fylla ett andligen tomt liv. Men de äro djupt att beklaga, dessa kvinnor. Både de själva, deras män och deras barn lida, ehuru oftast omedvetet, därunder. De gå miste om något av det finaste och bästa i samlivet mellan man och kvinna: det andliga utbytet, den växelverkan av tankar och stämningar, som kan vara av så utomordentligt stor betydelse för båda parternas andliga utveckling. Hemmet går miste om den säregt

fina atmosfär som en andligen vaken kvinna förmår ge det. Det blir ett ställe, där man äter och sover tillsammans, intet mer. I värsta fall ett ställe där man möts för att gräla om pengar, om barnens uppfostran eller annat, men inte dit man längtar för samtal och tankeutbyte.

Och barnen? Ja, hur kan egentligen en mor vara uppfostrare för sina barn, när hon själv lever i en trång, avstängd liten värld? Hon förmår icke för dem vara en uppfostrare i detta ords djupaste mening. Hon föder dem, hon sköter dem och pysslar om dem, ofta så mycket, att hon pjoskar bort dem; hon ger dem deras mat, sörjer för deras kläder; sänder dem till skolan, när den tiden är; hon är i regel mycket upptagen av deras välbefinnande. Men deras andliga liv blir för henne en förborgad hemlighet. Det underbara mysterium, som det är att följa en barnasjäl utveckling och varsamt leda den, det får hon aldrig uppleva. De unga växa och utvecklas; de spränga sig snart nog ut ur mors lilla värld och skapa sig sin egen, där mor står utanför som en hungrig och oftast fullständigt oförstående åskådare! Och så upprepas åter och åter igen den eviga konflikten mellan gammalt och ungt; mellan en mor som stängt in sig i vardagens trånga värld och blivit där och en son eller dotter, som mött

BÖCKERNAS STAD.

Av Eyvind Johnsson.

Ur stenen kom den första boken. En människa ville visa de andra människorna en bild av något han sett, något han tänkt eller drömt, något han önskat eller fruktat. Mödosamt formades bilderna i hans inre, mödosamt, trevande, osäkert fäste han sin berättelse på stenen, med en annan sten som ritstift eller penna. Det första strecket, som gjordes med avsikt att *bevara* tiden, att binda en tanke, ett minne vid den och icke låta den rinna bort som alla tankar före, var i själva verket bokens födelse! Och i och med boken hade människan fått ett annat vapen, i och med boken fick mänskligheten en ny kraft, och en kraft sprungen ur det egna inre till gagn för evärdeliga tider. Efter stenen kom vaxet och pergamentet; men först med papperet kom den bok, vi i dag mena, när vi nämna ordet. Gutenbergs förverkligande av tryckkonsten, den konst som sköt det gamla besvärliga och långsamma präntet åt sidan, gav helt enkelt utvecklingen en raskare takt, och det dröjde icke heller många århundraden förrän man kunde skåda tillbaka på en oändlig räckta av bevarade verk, vilka säkerligen annars skulle blivit borttappade i några få bibliotek och icke, som nu, blivit tillgängliga för alla.

Boktryckerikonsten är avgörande för läskunnigheten. Från att ha varit de fås privilegium har läskunnigheten blivit en allmän och ovärderlig egendom, en makt i folkets händer och ett medel att driva utvecklingen framåt; och utan den skulle försöken att lyfta folken upp till bestämmanderätt och myndighet ha strandat, och ett fåtal som suttit inne med hemligheten härskat neroniskt över mänskligheten. Läs-

livets friska vindar uteifrån. De tu kunna inte förstå varandra; de komma många gånger att betrakta varandra som främlingar. Mor och barn, som andligen kunde betytt så mycket för varandra, de stå där å var sin sida med händerna fulla av rika gåvor, dem den andra parten inte har bruk för; vars värde icke förstås, åtminstone inte förr än det är för sent. Kan det inte bli annorlunda? Jo, naturligtvis. Och det blir det väl också så småningom i

konsten har varit och är ett av de vapen, som mest gagnat de undre klasserna i samhället, och det är den, som skall hålla blicken öppen och vägen klar. Den övervinner rummet, så som den övervunnit tiden, den är en eld som håller facklan i mänsklighetens hand lysande och oförgänglig.

Och boken blev handelsvara...

Gammal bokhandlare vid Seinestranden.

Det, att ge ut böcker, har blivit ett sätt att leva, ett sätt att försörja sig och en eventuell familj på. Bokindustrien blev en industri, som alla andra industrier, med leverantörer, mellanhänder och köpare. Det var väl knappast Gutenbergs tanke, då han med stor flit skär ut sina klumpiga stilar; nej, om mästern hade en

den mån som agitation, samvaro med vakna medsystrar eller liknande för en smula frisk luft in i små avstängda kvinnovärldar.

Livet är annorlunda nu än för femtio år sedan. Då kunde det vara naturligt, att kvinnans hela värld var hemmet; nu är det inte så längre. Utvecklingen har gått med stormsteg i en helt annan riktning; en utveckling på gott och ont visserligen, men vi få ta den sådana den är och göra det bästa vi kunna av den.

tanke riktad mot framtiden, var det väl den på bekvämligheten att mångdubbla och bättre konservera ordet, det tänkta och det sagda. Sannerligen, den gode mannen gjorde en ny industri!

Människans strävan riktar sig ständigt mot det nya. En bok har sin livstid, de tryckta sidorna åldras och gulna, banden falla sönder och språken förändras. Människan vill ha något nytt i sin hand och för sina ögon; hon vill se en ny bild av världen, höra en ny tanke om sig själv. Litteraturen följer eller går före i alltings utveckling, den värderar och omvärderar sin tid och dess moral och därför är den alltid en mer eller mindre skev spegel framför mänsklighetens ansikte. Den är nuets historia och siare av det kommande.

Paris är en stad, där hela den civiliserade världens andliga kultur, likt Seinen själv, rinner igenom och lämnar spår efter sig på samma gång den upptar intryck. Utom det att den är den moderna konstens huvudsäte och samlingspunkt, modernas och fåfängans stad, ljusets och dekadansens omskrikna och omskrivna rike, är den också böcker- nas stad. Dess litterära anor leda ner i mörka och banditromantiska århundraden, då de skrivande klerkarna ömsom prisade Gud och ömsom levde rövare på de små krogarna — och gjorde grekisk vers av sin tillvaro. Kvarteren kring Sorbonne, Quartier Latin, sågo dessa epikuréer i munkkåpor eller doktorsdräkter smyga omkring med bokpacken under armen och den lede i själen. Det är länge sedan dess. Men det är inte längre, än att deras spår ännu finnas kvar, och deras vägar

Om hemmen bleve andligen rikare, om vi kvinnor alltid sökte hålla ett fönster öppet ut till den stora, vida världen, då skulle detta vara av utomordentlig betydelse som motvikt mot de skadliga verkningarna av den utvecklingsperiod, varunder vi nu leva.

En vid horisont och ett vaket sinne, då bli vi också bättre hustrur, bättre mödrar och bättre människor.

gå nu av en annan generation, vilken dock, trots skrik och bråk, inte glömt sina traditioner.

Med sina hundratals författare och sina tusentals bokhandlare intar Paris i dag det främsta rummet i världen som bokproducent. Hela kvarter äro nästan till huvudparten helgade åt boken, och det finns distrikt där bokförlagens antal närmar sig hundratalet! Böcker utkomma utan uppehåll, och varje veckas lista upptar spaltlängder i tidningarna. Lass efter lass av mer eller mindre värdefulla tryckalster vandra ut i världen, och den oerhörda rika litteraturen är så nyanserad, så skiftande, att vars och ens speciella smak kan tillfredsställas. De stora förlagen tillgodose alla förefintliga och alla eventuella behov i bokväg över hela den franska världen, och succésböckernas upplagor, som stundom gå över hundratusendet, ja, upp till haiva miljonen, vittna om affärsföretagens räntabilitet. De litterära priserna äro alltid en gratisreklam, och den författare, som nåden fallit på, behöver knappast längre grubbla för sina utkomstmöjligheter. En okänd kan på några få veckor lyftas upp till ära och guld, och åter efter några månader eller något år sjunka ner i sitt okända igen... Det är många som slåss om äran, och det är svårt för en ensam att behålla den länge. Då får han trösta sig med pengarna...

Bokhandlarnas klassiska mark är Latinska Kvarteret, Quartier Latin. Vid de gamla, krokiga gatorna med de åldriga, buktande husen, finner man bokhandel vid bokhandel, små hålor, vars dammiga fönster äro fullhängda av böcker, krypin, där man endast med möda och försiktighet kan vända sig, och böcker, böcker, böcker! Utanför på trottoarerna stå lådor, med eller utan glas över; de äro något slags utvidgning av affären, ett bihang, en filial. Tätt, tätt ligga bokaffärerna. Man kan icke gå femtio steg utan att stöta på en, få en inom synhåll, bli påmind om, att det finns något så evigt, så oförgångligt och allestädes närvarande som böcker.

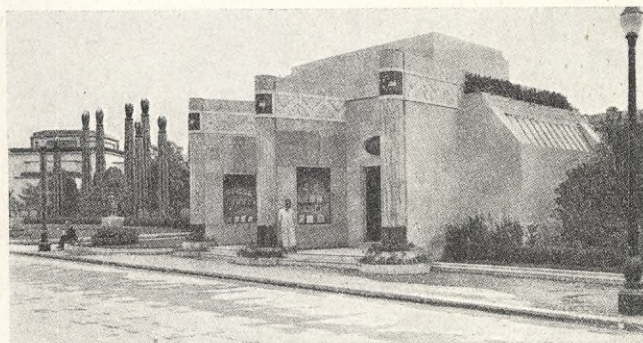
Icke alla bokhandlare ha emellertid haft turen att få ett tak över huvudet för sin affärsutövning. Paris har hundratals friluftsbokhandlare, vars hela affärskomplex består av en dragkärra och en med zinkplåt eller vaxduk överdragen låda. De bo i någon avkrok av den stora staden, och de som ha "fast"

plats nere vid Seinekajerna, infinna sig där tidigt på förmiddagen och slå upp butiken. Långa sträckor av barriären längs floden äro klädda med dylika affärer; man kan gå och gå i det oändliga utan att komma till slutet. Låda vid låda så långt man kan se, och synnerligast den vänstra stranden har ett utseende, som säkert gläder alla bibliofiler; den är en enda lång bokdisk, fylld av all världens härlighet i litteraturväg. Här nere kan man få alla arter och alla sorters, från vetenskaplig till pornografisk litteratur; var och en kan få sitt lystmäte, antingen det rör sig om skräp eller värdefulla ting. Gamla läderband, med nästan oläslig skrift, dammiga luntor av blandat innehåll, använda läroböcker i alla möjliga ämnen, fysik, kemi, språk, matematik; inbundna årgångar av gamla tidskrifter, konsthäften, religiösa och antireligiösa verk av kända och okända — och här och där ett någorlunda bibehållet exemplar av en lyxupplaga, en eftersökt och dyr sak. Man går och går, och man känner sig matt av sitt eget intresse och smutsig av dammet och möglet på pärmar och blad. Det gamla, det som egentligen hör hemma på biblioteksvindarna, ligger här i solen och regnet och väntar köpare; och alltid kan det passa någon. Böckerna äro lika slitna och illa medfarna, som bokhandlarna själva, lika inpyrda av damm och smuts, av gatans dofter och ålderdomens mögel; men att leva, det är nu en gång att kravla sig fram mellan missödena, att hålla nöden från dörren, och om det ädla bokhandlaryrket blir olustigt och smutsigt, får betraktaren dock trösta sig med, att smutsen i de flesta fall endast sudlar det yttre: bandet, dräkten, skepnaden!

De parisiska antikvariater äro ju kända. De gamla antikvariatsbokhandlarna ha i de flesta fall ett litet svart och nedrökt krypin, en disk, kanske, och så böcker, böcker, böcker. Om man dyker in i en sådan håla, kan man lätt råka in i en djup-sinnig litterär debatt, ett noggrant och troget utläggande av den eller den stora klassikerns text, och man

kan utan vidare få en kompilation till det eller det verket alldeles gratis; det beror på vilket humör gubben eller gubbarna för tillfället befinna sig i och vilken smak kunden visar sig ha. Antikvariatsbokhandlarna känna sin värld och älska den, och var och en har en mästare bland luntorna, vilken han ägnar sin dyrkan. På bokauktionerna, vilka månatligen återkomma, har man tillfälle att närmare studera gråskäggen i deras eget rike och se med vilken omsorg och sakkunskap de utvälja rariteterna för sig själva och sina kunder. De leva upp och lysa av glädje, när de funnit något sällsynt, eftersökt; och även om de inte själva köpa boken äro de likväl glada över att den finns...

*

Franska bokhandelspaviljongen på utställningen.

Paris är böckernas stad och därför finns det heller ingen stad, där det allmänna intresset för litteraturen är så stort. Det läses ofantligt; överallt finner man läsande, i underjordiska järnvägar, på spår-vagnar och omnibussar. De litterära föreningarnas och klubbarnas antal är stort, litterära tevensalonger föra sin tillvaro här och där och den speciella pressen lever, och lever kraftigt. Det tryckta ordets makt är starkare i Paris än i någon annan stad, den leder opinionen, den behärskar själarna, och den värderar och omvärderar; den lever stort av bagateller och petitesser, men kan också lysa av verklig storhet och himlastormande genialitet. Den franska litteraturen har nu en gång tagit sig en stor och välförtjänt plats i världen, och att den vill behålla den är helt naturligt. Om den *kan*, det är ju en annan sak, som inte hör hit; och därför må man utan tvekan och trots alla dadaismer respektera den goda och ärliga viljan.

Paris hösten 1925.

CHOPIN.

Några drag ur en polsk tondiktarens liv och verk.

Av Odal Ottelin.

Frédéric Chopin levde under första halvdel av 1800-talet — han föddes 1810 och dog 1849 — och han bär i hög grad prägel av sin tid. Han bär också i hög grad prägel av sin nationalitet; fadern var visserligen en till Polen inflyttad fransman (namnet uttalas också på franskt sätt: Schåpäng, med betoning på sista stavelsen), men han uppges ha varit av helt polsk släkt. Men det rasbestämde och tidsbestämde hos Chopin har ej hindrat hans konst att bli internationell och att än i dag vara lika älskad som för hundra år sedan, ja, än mer, ty förståelsen för hans verk har vuxit, allteftersom tiden gått.

Chopins barndom inföll under en tid, då Polen ännu skälvde av de politiska olyckor, som träffat det. Tre gånger hade de angränsande stormakterna Ryssland, Preussen och Österrike huggit för sig var sitt stycke av det olyckliga landet, med den tredje delningen, som ägde rum 1795, utströks Polen ur de självständiga staternas antal. Patriotismen glödde hos polackerna, men dess uttryck måste kuvas, ty de voro ju ett underkuvat folk. Chopins hemland var den del av Polen, som kommit under Rysslands välde, och sina barna- och ynglingaår tillbragte han i Warschau. Han var ett musikaliskt underbarn, som redan vid åtta år uppträdde som konserterande pianist, och musiken öppnade för honom huvudstadens högsta kretsar. Där fick han se de tlysende, ridderliga Polen, vars lynne och läggning han på ett så strålande sätt återgivit i sina polonäset. Och under vandringar i byarna i omgivningen gjorde han bekantskap med den polska folkmusiken och mottog musikaliska intryck, som sedan en gång, förädlade, skulle återkomma

i hans eget skapande, framförallt i hans masurkor.

Han älskade sitt land lidelsefullt, men hela sin mannaålder tillbragte han långt borta från det. Vid tjugu års ålder lämnade han nämligen

ifrån hemlandets jord falla på hans kista såsom en sista hälsning från Polen. De polska ungdomsvännernas önskan om trohet i kärleken till sitt land hade han uppfyllt på ett sådant sätt, att, ännu den dag i dag är, Chopins musik är Polens röst i toner inför all världen och den bild vi göra oss av polskt lynne är i ej ringa grad påverkad av Chopins musikaliska förkunnelse.

Det var i Paris han kom att tillbringa den allra största delen av sin mannaålder. Här verkade han som en högt uppskattad pianolärare, här gav han konserter, och här utgav han de kompositioner, som förvärvat honom världsrykte. Här utspelades också hans livs roman eller, som man med större rätt skulle kunna säga, tragedi. Han gjorde här bekantskap med den berömda författarinnan George Sand, "kvinnan med den mörka blicken". Om någonsin två olika människor förenats, så var det, när Chopin och George Sand beslöt att förena sina öden. Hon — uppvuxen på landet, älskande naturen, uppfostrad bland böndernas barn, en energisk och robust kvinna och ett emanciperat fruntimmer, som roade sig med att chockera världen genom att röka cigarr och gå klädd i karlkläder. Och han — uppvuxen vid pia-

CHOPIN.
Målning av E. von Delacroix.

not, en poetisk drömmare, en fulländad världsman, diskret och elegant, en till ytterlighet känslig natur, obeslutsam, sjuklig och ömtålig. Hon — stolt över sina bruna händer; han — med veka, fina händer, liksom skapade att smeka en flygels tangenter till bortdöende pianissimon. Hon — lidelsefull, med ett manligt drag i sitt väsen; han — kvinnligt vek. Dessa två väsensskilda människor drogos till varann. Hon blev hans livs stora kärlek. Vad han känt förut, var blekt mot detta. Det blev ett liv av lycka och slitnin-

not, en poetisk drömmare, en fulländad världsman, diskret och elegant, en till ytterlighet känslig natur, obeslutsam, sjuklig och ömtålig. Hon — stolt över sina bruna händer; han — med veka, fina händer, liksom skapade att smeka en flygels tangenter till bortdöende pianissimon. Hon — lidelsefull, med ett manligt drag i sitt väsen; han — kvinnligt vek. Dessa två väsensskilda människor drogos till varann. Hon blev hans livs stora kärlek. Vad han känt förut, var blekt mot detta. Det blev ett liv av lycka och slitnin-

gar, av kärlek och disharmoni. När efter tio år den oundvikliga brytningen slutligen ägde rum, var han en knäckt man. Blott två år senare, och det bröstlidande, med vilket han i årtal kämpat, tog överhand, och livslågan släcktes.

Hans liv har sin romantik, men hans musik det icke mindre. Den är romantisk musik i högsta fulländning. Romantiken i hans musik är ett tidsdrag, men ett tidsdrag som harmonierade med hans väsens hela läggning. Just vid den tid, då Chopin trädde ut i livet, gick den romantiska riktningen som en stark ström över hela Europa. Man var trött på kyla och förståndsmässighet, man längtade efter känsla och stämning, man ville på aningens vingar förflyttas till drömmens land. Och man ville ha individualitet i stället för en allmänform. Och så kommer, bland andra romantiska tondiktare, Chopin med sin sällsamt drömmande musik, med ett underligt svärmod blandat med graciös skälmskhet, och med en lyriskt klingande melodi, sprungen reflexionslöst ur hjärtats djup, en melodi så naturlig att den genast griper, så enkel att den kan fattas av envar, och ändå så originell att man genast känner igen den som *Chopin's*. Ty man känner alltid igen honom. Man behöver inte ha hört många takter, innan det chopinska tonfallet kommer med sin egendommiga tjusning till den lyssnande. Det är en drömmare, som sjunger i pianots toner. Ty *pianot* är hans instrument. Han komponerar visserligen ett par gånger orkestersaker och ett par kammarmusikverk, men det är inte hans rätta fält. Pianot däremot har han förstått, såsom kanske ingen annan. Det har sagts om honom, att han har upptäckt pianots själ. Och det passar honom väl, detta i grunden utomordentliga instrument. Hur ofta blir icke pianot missaktat, därför att det hamras så mycket slagdängor och släpas så mycket sentimentalitet på dess tangenter! Och dock, vilket rikt och självfullt instrument kan det ej vara med sin — som en svensk musikkännare sagt — aningsfullt förklingande ton! Just den egenskapen var i hög grad ägnad att göra det till instrumentet för Chopin. Pianot är i själva verket — allt banalt misshandlande till trots — ett romantiskt instrument. Och i det fann romantikern Chopin sitt rätta uttrycksmedel.

Men den frambrutande roman-

tiken ropade icke blott på känsla och stämning, den krävde även frihet från formtvång, den upplöste de fasta formerna och gjorde den skapande konstnären till suverän herre över konstverkets gestaltning. Fantasiens skulle få fritt spelrum. Även därtutinnan var Chopin romantiker. Hans kompositioner göra ofta intryck av fantasier — det är, som man hörde honom sitta och improvisera, drömmande vid sin flygel. I själva verket var det just då, Chopin som utövande musiker var mest i sitt esse. Konsertsalongen var inte hans rätta plats. Han var besvärad av åhörarna, deras nyfikna blickar pinade honom, deras obekanta ansikten störde honom. Men när han fick sitta och spela i en privat salong, omgiven av förstående vänner, med rummet upplyst av vaxljusen kring flygeln eller med månskenet flödande in genom fönstren, spela och fantisera fritt och obundet, drömma i toner — då var han den fullkomliga förtrollaren. Den store pianisten Liszt skildrar hans musik: den kan vara luftig och lätt, en féernas värld av dimmors lek och månsken; den kan vara sammetsmjuk, skälvande, skimrande; den kan vara sorgsen, tröstlös, förtvivlad. Sådant var hans spel, och sådan kunna vi än i dag lära känna honom, när vi någon gång få höra hans kompositioner tolkade av en stor konstnär.

Man har kallat 1800-talet nationalitetsidéns århundrade. Det präglas i hög grad av de olika folkens strävan att få vara sig själva och att lyssna till sit eget själv, att äga friheten och finna och bevara sin egenart. Detta hade förberetts under senare delen av 1700-talet genom det vaknande intresset för det folkegna. Så bröto under 1800-talets första årtionden de frihetsrörelser fram, som voro en reaktion mot det napoleonska trycket. Med det ur politiska förhållanden framprungna kravet på nationell självständighet förbinder sig så romantikens intresse för den individuella folkkaraktären och det natio-

nella sätter sin prägel på tiden. Chopin är det polska uttrycket inom musikens värld för detta tidsdrag, på samma gång som denna sida av hans musik har sin grund i hans väsens innersta. Det polska draget i hans musik finna vi i synnerhet i hans *masurkor* och *polonäser*. Dessa kompositioner äro icke avsedda till musik att dansa efter, de äro lyriska dikter eller tonmålningar. Polackerna äro ett folk med dansens rytm i blodet. Vilken roll dansen spelar för dem, kan man förstå därav, att, såsom Georg Brandes berättar, den ryska regeringen förbjöd polackerna att dansa masurka i nationaldräkt. Karakteristiskt är också, att Polens frihetssång "Än är Polen ej förlorat" sjöngs på en masurkamelodi. Av masurkan gör Chopin en utomordentligt fin miniatyrmålning av pikant rytmik, fina schatteringar, gratie, vemod, ja även smärta. Hans masurkor äro fulländade konstverk. Äro masurkorna miniatyrbilder, så äro däremot polonäserna stor musik och i en del fall vad man kunde kalla politisk musik. I dem kommer det stolta polska draget hos honom till sin rätt. En polsk diktare har sagt, att polonäsen är kungars och hjältars dans. I ståtliga, pompösa rytmer upprulla hans polonäser för oss bilder från den polska aristokratiens fester. Men hans polonäser kunna också tolka något annat: den djupa, dova smärtan hos en förtryckt nation och det aldrig kvävda hoppet om att frihe-

Modell till Chopin-monument av W. von Szymanowski.

tens och återuppståndelsens dag en gång skall gry. Det finns polonäser, fyllda av djup tragik, och polonäser, som äro smattrande fanfarer, dånande strid och segerjubel.

Med *valserna* är Chopin inne på en neutralare mark. De äro mondana, eleganta tondikter, men fyllda av den underbara skönhet, som är Chopin egen. De ge oss idealiserad dans. De äro strålande, fulla av fest och glädje. Dock ej alla. Tag t. ex. hans a-moll-vals, den vals han själv satte högst bland sina valser! Den är som en illustration till vad Chopin en gång yttrade om sig själv: "Om han också tillfälligt syntes glad, var han dock aldrig befriad från en känsla, som så att säga var grunden i hans hjärta och för vilken han blott i sitt eget språk fann uttrycket, enär intet annat hade ett ord motsvarande det polska *zal*" — det ord, vars innebörd bl. a. är sorgsenhet, smärta, bekymmer, oro, ånger.

Veka och drömmande äro hans *nocturner*.* De äga en utomordentlig melodisk skönhet, äro som vävda av månstrålar, dallra av vemod. Stundom mörkna de till tung dysterhet eller växa till lidelse. De höra icke till hans största verk, men de höra till hans mest kända och älskade. Av högt konstnärligt värde äro hans *Preludier*, vilka han komponerat i samtliga tonarter. Där finns en hel serie av de mest skiftande stämningar, alltifrån dess-dur-preludiet med dess smältande lyriska melodier och dess tunga ackordgångar och till g-dur-preludiet med dess soliga lyckostämning och d-moll-preludiet med dess oerhörda våldsamt av revolutionär lidelse och hatfyllt uppror. Den, som tror Chopin vara blott en vek drömmare i sin musik, må söka lära känna detta tonverk! Eller gå till c-moll-*etyden*, "revolutionsetyden", som han komponerade, när han fick underrättelsen om att det polska uppröret misslyckats och Warschau blivit återerövrat av ryssarna. Men varför nämna blott verk, som man endast sällan kan få höra? *Chopins sorgmarsch*, som så ofta ljuder vid våra begravningar, är ett vittnesbörd om att den veke Chopin ägde också andra egenskaper än sin drömmande

* Ordet *nocturne* (uttalat *nåkyrn*, med betoning på senare stavelsen) betyder egentligen nattstycke och betecknar ett musikstycke, som avser att uttrycka nattlig stillhet och drömstämning.

Den största synden.

Av Astrid Forsberg.

Uppe på kullen utanför byn låg en liten grå stuga. En dyster höstkväll piskade regnet mot stugans fönster, vinden tjöt och klagade i knutarna. Därinne i stugan satt en gammal mor vid sin dotters dödsbädd. Hon satt där i stum och kvalfull sorg, ty hennes kära barn skulle ju gå bort, och det kunde ingen hindra. Vid dödsbädden satt också en präst, en helt ung man med ljus, dunig kind och vänliga ögon. Han hade ännu inte hunnit vara med vid så många dödsbäddar. Denna stund pinade och ängslade honom. Det var ju heller inte så gott för honom att veta, hur han bäst skulle använda de få minuter, han rådde över, för att hjälpa och hugsvala en människa i hennes sista stund.

Livet hade farit illa fram med den unga kvinnan, som låg för döden. Hennes en gång vackra ansikte var härjat och vanställt av inre och yttre stormar, av last och ångest, av kamp och sjukdom. Hon hade just återfått medvetandet och låg och stirrade på de två vid bädden. Först såg hon in i den gamlas ögon, där hon i en tårskum blick mötte den stora ömheten, den kärlek, som gjorde henne till ett litet barn; i moderns hjärta var hon den lilla flickan. Den sjuka såg också mannen, främlingen, som satt där, och kunde först inte fatta, varför han var där. Så föll hennes blick på den vita prästkragen, och då förstod hon. Modern ville göra allt för att hjälpa henne genom den svåra stunden, skaffa henne frid och ro i döden. Därför hade den gamla skickat efter prästen; han skulle ta emot den döendes bikt och tala med henne om syndernas förlåtelse och det eviga livet, giva henne all den tröst och allt det hopp, han kunde ge. Den unga kvinnan förstod så väl, att moderns sorg och prästens närvaro och hela den underliga, tysta högtid, som rådde i rummet, betydde dödens väntetimme. Hennes medvetande

vekhet. Så som dödens fruktansvärda majestät här tolkats i toner av Chopin, har det sällan skett. Här har han nått till den storhet, som växer fram ur det djupa lidandet och har evighetens omätliga rymd över sig.

började arbeta med den uppblåsande häftighet, som snart skulle avbrytas av den eviga vilan. Den sjuka letade efter det, som stod mellan henne och evigheten; hon måste bikta för att lugn gå ut ur livet. Bilderna i hennes inre växlade snabbt. Hon tyckte sig höra krog-sorl och råa sjömanseder på främmande språk, ett brusande av människors jäkt efter bröd och njutning, hon såg en kokande häxkittel av synd och sorg, av skam och lidande, blandat med brutal glädje och hårda skratt; mitt upp i allt detta såg hon sig själv och sitt eget liv. Men underligt nog, så gjorde detta henne inte ont nu i hennes dödsstund. Hela det där rasande, virvlande, grymma livet, som sugit henne till sig för att hetsa henne till döds, hade i denna stund glidit så långt bort ifrån henne, att hon endast såg eller hörde ekot av det, som om hon sett och hört något av en helt främmande värld. Och hon kände inte behov av att bikta detta, som människor skulle ha tillräknat henne såsom den största synden.

Hon gled hastigt tillbaka till sin tidiga ungdom och med våldsamt klarhet och styrka trängde sig den händelse, som hon så många gånger senare i tankarna genomlevat, på henne. Det var underligt, hur en hennes handling genom alla åren hade levat i hennes minne och pinat hennes samvete mera än något annat.

Med sjuttonåringens hela övermod och unga livsglädje hade hon lämnat moderns stuga och den lilla byn mellan bergen för att gå ut i livet. Hennes första färd hade gällt den stora fabriksstaden, där hon skulle få arbete. Innan hon lämnade hemmet, hade hon på moderns begäran gått för att säga farväl till kolaren Niklas på heden, han som var hennes far.

En sotig gubbe hade krupit ut ur sin koja och stått stammande och tafatt inför den ljusa, vackra flickan. Han hade stuckit handen innanför skintröjan och dragit fram en smutsig plånbok, som han med skälvande hand räckt henne.

— Du vet ju, att du är min flicka, hade han stammat. Ja, jag har tyckt om dig från första stund, jag såg dig, fast jag inte kunnat gifta mig med din mor.

Vreden hade runnit på den unga flickan. Hur många gånger hade hon inte fått skämmas och plågas av att vara en ogift kvinnas barn — oäkta, som det hette.

Och här stod nu han — fadern och försökte urskulda sig med att han tyckte om henne. Kolaren märkte inte den unga flickans vrede utan grep hennes hand och fortfor:

— Du förstår, att jag tänker på dig. Och jag kan nog aldrig låta bli att tänka på dig och bekymra mig för dig, då du nu reser så långt bort för att ta' dig fram själv.

Flickan kände vreden allt häftigare. Alla bittra minnen ett fattigt, oäkta barn har att bära på, rusade med ens över henne. Hon ville inte taga farväl av den sotige mannen, inte förstå honom, inte lyssna till blodets röst, hon blev hård i sitt sinne och hatade med ögonblickets lidelse. Hastigt drog hon ut sedlarna ur plånboken och kastade den sedan tom mitt i ansiktet på fadern.

— Jag hatar dig, odjur, och vill aldrig mera se dig, skrek hon och sprang sin väg över heden.

Under några sekunder genomlevde den döende åter denna händelse från sin tidiga ungdom. Den stod för henne med en sådan skärpa, att det var som om hela hennes liv kunde innefattas i detta sista möte med fadern. Längtan och ånger, ett fadershjärta, som begärde sitt, hade så ofta talat till henne och påmint henne om Niklas på heden.

Nu visste hon, vad det var för börda, hon måste lyfta från sin själ, innan hon kunde dö. Hon såg upp på modern och viskade med rosslande, oklar stämma:

— Lever han — Niklas?

Modern nickade och viskade tillbaka:

— Ja, på församlingshemmet.

I detsamma böjde sig den unge prästen fram över den döende. Han visste inte mycket mera om den unga kvinnan, än att hon var en synderska, som bruten kommit hem till den gamla modern för att dö. Naturligtvis kände han ett stort medlidande med den sjuka, och han tänkte inte alls tala till henne om hennes synd utan i stället säga några tröstande ord om Guds eviga barmhärtighet och kärlek. Då grep kvinnans feberheta, darrande fingrar om prästens hand, och hon såg honom in i ansiktet med en glänsande obeskrivlig blick, ty hon kände, att i nästa ögonblick skulle icke tungan lyda längre. Hon fick med möda fram:

Idealitet och kunskap.

Av Sigrid Gillner-Ringensson.

I.

Säkerligen är det ingen inom den socialdemokratiska arbetarörelsen, som ej önskar dessa två faktorer förenade inom vår rörelse.

Men i praktiken, i propaganda och föreningsarbete inträffar trots denna önskan endera av följande två fall: Man finner idealiteten så nödvändig, att man glömmer kunskapen. Eller — man finner kunskapen så nödvändig, att man glömmer idealiteten.

Idealiteten. Den är en lätt frambragt vara, men icke desto mindre sällsynt — i sin idealiska form.

Kunskapen. Den är stundom dyrbar i tillverkningen och uppträder därför med pretentioner i marknaden. Den är också sällsynt — i sin idealiska form.

Vanligen tro människor, att vilken skälm som helst kan skaffa sig idealitet, det vill säga verka ideell. Det är ju bara att tala vackert om önskan och längtan till ett bättre samhälle, att ha en viss teknik i känsla och tal och — man är ideell. En sådan ideell människa duger till intet i praktiken. Hon kan ingenting om verkligheten. Det värsta man kan göra henne är att plötsligt flytta in henne i hennes längtans land och be henne börja styra och ställa. Då blir hon förtvivlad och försvinner

från idealens kampplats, så vida hon icke är slug nog att hitta på någon ny idé, som har den ljuvliga egenskapen att vara utförbar. På den kan hon tryggt odsla sina känslor och sin talekonst. Den går ej att utföra i verkligheten och kommer aldrig att sätta henne i ansvarets obehagliga knipa eller göra henne arbetslös på ett fält, där hon vant sig vid att höras och synas.

Så ungefär ha människor börjat tänka om idealiteten. Allt fler och fler inom vår rörelse, i synnerhet bland de unga, lära sig denna läxa.

Att det är en vrångbild av idealiteten, de fått, veta de icke, ty ytterst få människor undersöka och analysera de begrepp, med vilka de röra sig inom en viss åskådnings fält. Den beskrivning på idealitet, som givits dem, är icke den idealiska, äkta och sanna, utan bara den deras sagesmän äro mäktiga.

Dessa ha i stället framställt saken för dem, som om kunskapen vore den enda säkra, sakliga och trygga egenskapen i de samhälleliga fejderna. Den kan icke bedraga, den kan bara ge tingen och förhållandena sådana de äro. Den är dessa de yttersta tidernas medel till makt och härlighet.

(Forts. å sid. 20.)

— Hälsa Niklas på församlingshemmet! Jag skymfade honom, min egen far. Men jag har ångrat mig i alla dessa år och tänkt mycket på honom.

Sedan hon uttalat orden, tog hon moderns hand och var beredd på den allra sista kampen.

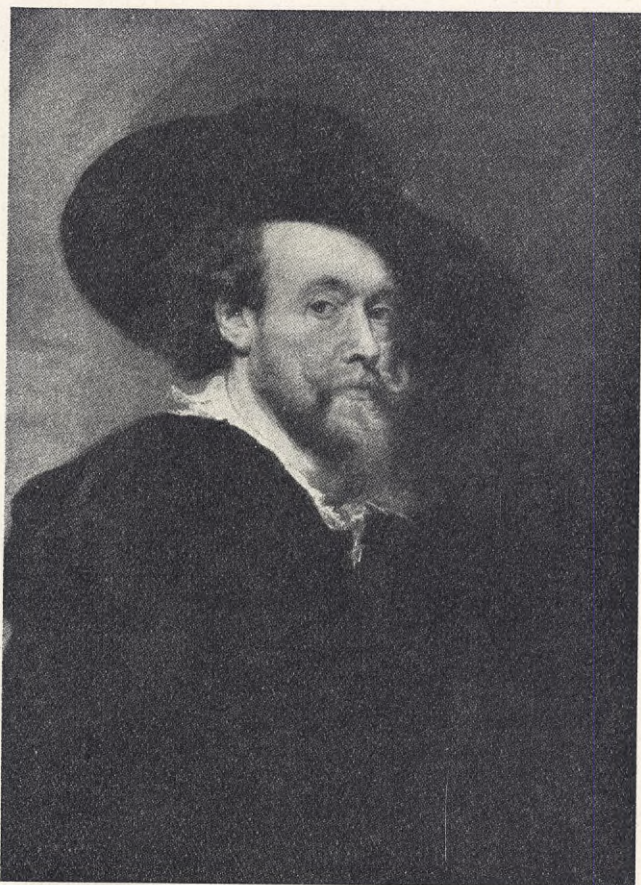
Prästen gav den enda tröst, han kunde giva. Han sade:

— Du har ångrat dig, du har tänkt på din far, och du har älskat honom. Din synd är dig förlåten.

SPRID
MORGONBRIS

KVINNSTUDIE.
Målning av Alphonse De Ferrare.

Rubens: SJÄLVPORTRÄTT.

Har man studerat den långa raden av odödliga målare i Italien och Flandern vill man gärna med en känsla av missmod fråga sig varför de nästan utan undantag skola förföljas och plågas av sina medmänniskor, av penningbekymmer, av sjukdom. Kan man tänka sig större sorgespel än Michelangelos, Lionardos eller Rembrandts liv? Icke antika

parekraft, av strålande uppslag. Naturligtvis mötte honom samma motigheter, intriger, füttighet, avund, som måste uppstå hos de myllrande medelmåttorna, då en stor personlighet eller ett stort snille råkar gå fram mitt igenom dem. Lika litet nu som då tänka människor eller reda upp orsaker. De känna blint: den där är mig överlägsen. Deras hjärnor över-

Rubens: ITALIENSK BONDDANS.

RUBENS.

Av Linda Öberg.

s. k. sorgespel, som få sin snabba upplösning i döden, utan den dagliga, småaktiga, frätande tillvarons, med fattigdom, bristande förstående, karaktärs- svaghet och själslig disharmoni.

Det är därför med verklig lättnad man fördjupar sig i Rubens levnadshistoria. Peter Paul Rubens, den utan jämförelse störste av alla de stora flamländarna, den fullkomligt originelle, som ända in i sena ålderdomen överflödade av ska-

sätter den blinda känslan: Den där är olidligt högfärdig! och utan vidare förnuftig prövning utfara de i klander, hotfullhet och försök till skadegörelse. Det är fullkomligt otänkbart, att Rubens icke vid varje vändning i livet mött allt detta. Men hans själsläggning skyddade honom mer och effektivare än den noggran- naste skyddsvakt kunnat. Han ägde några oskattbara egenskaper: En outtömlig godlyntet, glädje och tacksamhet över de väldiga gåvor han fått och över sin friska och lyckliga familj och fullkomlig frihet från varje personlig fåfånga, maktlystnad eller äregirighet. Insinuationer, intriger, elakheter gingo honom i de flesta fall spårlöst förbi, emedan i hans själ fanns ej minsta antydning till dylik småaktighet, och vi förstå, som bekant, endast de tarvligheter vi själva skulle kunna begå. För allt annat ha vi, så att säga, ingen upptagningsapparat.

I sin ungdom reste han till Italien och vistades, ehuru en ofrälse av allt annat än god härkomst, såsom hovman och högt uppburen gunstling på Gonzagas slott i Mantua. Varhelst han visade sig vann han genom sin älskvärdhet och godhet sin omgivning. Det föll honom aldrig in att missbruka sina s. k. välgörarens ynnest. Glömde de honom tidtals — som fallet var med Gonzaga — gjorde sig Rubens aldrig påmind utan försökte reda sig utan den furstliga hjälpen. Mot förbiseende och högmod reagerade han ej som en mera personligt fåfång person skulle gjort. Han tog det lugnt och tänkte: Det reder sig väl och livet är ju i alla fall bräddfyllt av skönhet!

Man säger, att han ärvt sin sunda, starkt sinnliga läggning från fadern, vilken under den tid han tjänstgjorde som Oranierns rådgivare inlät sig i otillbörliga kärleksaffärer, till och med med sin härskares hustru, men

detta påstående förefaller dumt och orättvist, då man i Rubens sinnlighet (som i hans konst blott ger uttryck åt det sunt flödande livet och fruktbarheten, och i hans privatliv aldrig skenade över det hederliga borgerliga äktenskapets skrankor), icke kan upptäcka ens ett stänk av otillbörlighet. Hans fader må ha varit hur som helst, Peter Paul Rubens hade ärvt sin moders osjälviskt goda själsläggning och hennes personligt anspråkslösa ädelmod. Det berättas nämligen, att då hennes make, efter historien med Oranierns maka, kastades i fängelse och man blott väntade på dödsdomen, hon med all makt arbetade på hans befrielse. Han skrev henne ett brev, däri han ångrade djupt de kränkingar för vilka han utsatt henne och klagade över att ej ha varit henne värdig. Detta är utdrag ur hennes svar:

”Hur skulle jag kunna driva min stränghet därhän att vilja ytterligare bedröva Er, när Ni befinner Er i så stor oro och vedermöda, att jag gärna offrade mitt liv att befria Er därur. Skulle jag väl, även om icke en långvarig kärlek oss emellan föregått dessa olyckor, kunna hata Er så djupt, att det satte mig ur stånd att förlåta ett fel begånget mot mig själv?”

Från Gonzagas hov sändes Rubens med ansvarsdiga politiska uppdrag till Rom och till Madrid. Överallt vinner han människornas bevågenhet: de maktlystna och penninggiriga ha ingenting att frukta av honom: han sökte varken makt eller penningar. Och dock regna båda-dera ned över honom! Han bygger sig ett palats i Antwerpen, ett på landsbygden utanför. Hans hustru och barn uppträda i nästan furstlig prakt. Han bildar skola och har all möda i världen att hinna med de massor med beställningar, som från alla väderstreck strömma in. Hur regelmässigt inrättar han ej sitt liv. Var dag beger han sig till morgonmässan. På klockslag är han i sitt arbete, som endast avbrytes av måltidsrasterna. Han låter under arbe-

tet någon föreläsa ur klassikerna. På aftnarna rider han ofta ut i Antwerpens omgivningar. Med en liten vänkrets, Jan Breughel och Paul Brel, borgmästaren Rockox, myntsamlaren Gevers och boktryckaren Plantin idkar han ett gott och utbytesrikt umgänge. Mot fattiga och olyckliga är han en storartad hjälpare, och över hans hus står som en osynlig strålgång av vänlighet, godhet och huslig lycka.

På ålderdomen led han visserligen av gikt, men medan den höll sig inom tillbörliga gränser hör man honom aldrig klaga. Mot slutet synes det dock som om all ondska, Rubens i sitt liv gått förbi utan att se, sammanhängadt sig och utlöst sig över honom i fruktansvärda fysiska plågor, vilka avlockade honom skrik av smärta. Den 29 maj 1640 tog det värsta anfallet hans sista krafter och dagen efter utandades han sin såväl konstnärligt som mänskligt sett underbara ande.

Rubens: SUSANNA FOURMENT.

Hans familj behövde ej befara, att efter hans död lida brist. Allt var i bästa ordning, varje runestycke ordentligt uppsatt och beräknat. Försäljningen av hans tavelsamling inbragte, sedan alla omkostnader från dragits, 700,000 floriner. Men så hade han också ägt nitton tavlor av Tizian, sjutton av Tintoretto, sju av

Rubens: FRUKTGIRLANDEN.

ESKIL.

Av Albert Viksten.

Under ett par halvt neddragna rullgardiner föll ett dämpat ljus in i sjukrummet. Därute tjöt vinden och snön piskade mot rutorna. Men inne i rummet var allt stilla och fridfullt. En tung doft av medicin gjorde luften sömnig. I ett skumt hörn tickade en klocka och en fluga studsade envist mot takpappen.

Vid sängen satt en ung flicka. Hon lutade sig mot sängen och betraktade djupt bekymrad ett blekt ansikte, som ramades av vita lakan.

Från köket hördes dämpade, avmätta steg från någon, som gick i stöket.

Dörren öppnades sakta och en grånad kvinna, med milda, sorgsna ögon tittade in.

— Han sover länge nu... Det tog honom hårt det där... stackars Eskil... Så snällt att du ville titta in. I natt då han var i yrsel, nämnde han flera gånger ditt namn.

— Mitt namn! viskade hon överraskad, i det att en djup rodnad spred sig över hennes vackra ansikte och de stora, blå ögonen stodo fulla av tårar. Nämnde han mitt namn, upprepade hon mera för sig själv och betraktade honom med ömt deltagande.

Dörren gick ljudlöst igen, klockan tickade genom skymningen och flugan studsade mot taket.

Då rörde den sjuke på huvudet, slog upp ögonen och betraktade flickan länge. Ett ljusst leende spred sig

Veronese samt av Rafael, Ribera, van Eyck, Holbein, Lucas van Legden, Metsys, Brouwer och Breughel den äldre.

Det är onödigt och för övrigt omöjligt att i en liten kort artikel påpeka genialiteten i Rubens såväl idéer som teknik. Hans otroligt levande, lysande kompositioner kan var och en betrakta dels i det förträffliga album som utkommit i Tyskland (Klassiker der Kunst) och som finnes i alla boklådor. Vidare ha vi några utomordentliga saker av hans hand på Nationalmuseum, där det ju står var och en fritt att studera dem.

över hans bleka ansikte, den mörka skäggstubben på hakan framhävde ynglingens manlighet och de mörka ögonbrynen löpte nästan samman över den markerat kraftiga näsan. Hon såg att han var vacker, men hjärtat tog nästan ett språng av ängslan i hennes bröst.

— Anna!... Inte drömmer jag?... Är det du?...

— Hur är det med dig, Eskil? Hennes röst var bräddad av ängslan och öm medkänsla.

— Det är visst ingen fara, säger doktorn... Men en svår knäck har jag allt fått i ena benet... Men doktorn tror, att jag kommer upp om några veckor.

Hon hade tagit hans hand och såg honom in i ögonen. Det var så tyst i rummet. En talgoxe satt på fönsterbrädan och pickade ute i snöyrän. En egendomlig känsla av frid behärskade dem båda.

— Är du mycket sjuk? undrade hon med en moders ömma tonfall i rösten.

— Nej, inte alls... bara en dov smärta i benet... Annars känner jag mig stark och klar i huvudet.

— Orkar du tala om, hur det gick till? frågade hon.

— Ja... inte minns jag mycket... men en svår stund var det nog... Det var... vilken dag var det nu?

— I går kväll, svarade hon tonlöst.

— I går kväll! Kan det vara möjligt?... En hel evighet... långt borta i en annan tillvaro, förefaller det nu... Men jag hade kört till skogen för att hämta ett timmerlass... Kallt var det, och jag minns att det lyste så många stjärnor på himlen, då jag satte mig framme på det stora lasset och körde hemåt... Kanske var lasset för stort. Jag minns att jag tänkte det... Och då jag kom ner i de stora backarna, sköt det på så hårt, att hästen ej orkade bromsa... Fortare och fortare gick det... Jag sökte styra med fötterna på kälkmedarna, men det gick i alla fall för fort och hästen nästan skenade... Och så skar den främre kälken över ett motlägg... hela lasset lade över... Det gick så fort... En gran stod i vägen... Just när lasset skulle stjälpas, kasta-

des jag åt sidan... fick benet mellan lasset och granen... Tur att det var bara benet...

— Bara benet, ifyllde hon med innerligt deltagande.

— Jag hade kanske förlorat medvetandet, när jag tänker närmare efter, för jag vaknade med att det var alldeles mörkt och stjärnklart... Men det var benet, som hade fått törnen, och jag satt där som i ett skruvstäd. Granen var rätt så stor, yxan satt fasthuggen uppe på lasset och jag såg att blod sipprade ur pjäxan... Men jag kände ingen svår smärta, återtog han ivrigt, då han såg hennes ängslan. — Bara en egendomlig domning, kände jag... Men jag visste att alla vid det här laget hade lämnat skogen och att jag var ensam i mörkret...

— Gud i himlen, Eskil! En varm tår föll ned på hans hand, och han visade tecken till oro.

— Så farligt var det väl inte ändå... förstås... Jag hade ju yxan...

— Men, kära Eskil, yxan satt ju högt uppe på lasset!

— Ja, men jag gjorde en snara av tömmarna, kastade den på yxan och lyckades rycka ned den... Och så började jag hugga...

Han slöt ögonen och tystnade som i fasa inför minnet av vad som nu följde. Det var åter så tyst inne i det lilla rummet. Anna sökte förgäves kväva en snyftning.

— Du ska vila dej nu, så du ej överanstränger dig, rådde hon vänligt. Modern stod tyst i dörren. Men det var ingen, som märkte henne.

— Nej, nej, det är bara så svårt att minnas allt just här... Jag började hugga i granen. Men så illa satt jag klämd, så jag inte kunde komma åt den riktigt... Och för vart hugg gick det som en skräll genom granen och benet och hela kroppen, så blev det svart för ögonen och yxan föll ur handen... Två gånger högg jag i foten, men det bara sved till litet, och så kände jag ingenting igen... Hur länge jag höll på att sarga granen, det vet jag inte... men jag minns att den föll till slut och lasset vräkte sig efter över benet... Men det var så mycken snö, så jag snart bokade undan det mesta och så var jag fri... Sen högg jag av skakelträet, hoppade på ett ben fram till hästen, kröp efter skakeln och kom upp på hästryggen... Sedan kan jag inte minnas något mera...

Hästen kom hem vid sjutiden och du höll dig fast på hästryggen, sade modern lågt och sorgset borta vid dörren. Och så kom doktorn nästan genast... men dåligt var det... mycket dåligt... Och konstigare var väl det, att han inte hade förfrusit sig, det tyckte doktorn också...

— Jaha, nu är ju allt bra snart, tröstade han modern. — Bara jag inte blir halt... Men var det i går kväll?... Kunde det vara i går kväll? Det förefaller mig så omöjligt länge sedan. Han betraktade Anna och modern nästan misstroget.

Så låg han tyst länge och åhörde deras försäkringar, att olyckan ändå hände i går kväll.

— Blacken var storartad! Inte en gång ryckte han i lasset. Det var som om han visste, att det var farligt. Och hela tiden, när jag högg granen, sökte han nosa på mig, men han nådde inte för skaklarna. Han gnäggade glatt, då jag släpade mig fram till honom, och då jag ej orkade komma upp på ryggen, bet han i kläderna och hjälpte till, det minns jag så väl...

— Den präktige Blacken! En sådan häst får man söka maken till, sade modern med tårade ögon och försvann in i köket. Och Anna tyckte det var som ett under, att hästen hade ett sådant förstånd.

Var dag kom Anna till sjukbädden. Någon gång medförde hon blommor. Men alltid hade hon en bok, som hon läste högt ur. Det var härliga timmar. Längre kunde de sitta och tala om sina barndomsminnen. Alltid hade de tyckt om varandra, och ändå hade de med åren blivit allt mera skilda. Eskil hade av någon anledning börjat hålla sig undan. Hennes far hade ju varit ingenjör vid verket, och Eskil var bara bondpojke. Det kunde inte gå för sig, att han höll sig framme och bekände sitt hjärta för henne, som folk påstod skulle bli prästfru. Han hade blivit skygg för henne, drog sig bittert ur hennes väg och kände med bedrövelse, att de för var dag blevo allt mera främmande för varandra. Nu hade hon varit i staden, och han hade genomgått ett års lantbruksskola. På hela tiden hade de ej sett varandra. Nu för ett par dagar sedan hade de träffats i handelsboden. Nu såg Eskil, att hon hade utvecklats till kvinna och att hon var vackrare än någonsin. Han kände som en smärta i bröstet, blev fåordig och skygg, skyndade hem och blev rasande av oro. Han

Fjästad: VINTERLANDSKAP.

anade sin kärlek, men ville inte erkänna den. I drömmen var han mera ärlig. Då stod hon framför honom i all sin glada otvungenhet och han öppnade hela sitt hjärta. Men det var i drömmen...

Och så inträffade den svåra olyckan, som alla talade om. Eskil hade blivit en hjälte. Men det var inte därför, Anna sökte upp honom. Hon drevs till honom av sin gamla uppriktiga vänskap och sin kvinnliga medkänsla inför olyckan. Dessutom var hon nu så ensam, sedan fadern dött efter en långvarig sjukdom på stadens lasarett. Och nu hade hon bara kommit till byn för att ordna hemmet, tills hennes äldre broder, som var ingenjör i Amerika, kom hem till julen.

— Nu har doktorn varit här för sista gången, sade han glättigt, när hon dagen före julafton kom med ett helt fång chrysanthemum.

— Så roligt! Och allt blir bra?

— Ja, allt blir bra. Benet blev ju bräckt på ett par ställen. Men det är nästan sämre med köttsåren, så tid tar det nog förstås. Han satt upprätt i sängen och smekte blommorna.

— Vet du Anna, det här har varit en härlig tid. Jag fruktar nästan att bli frisk igen, log han.

— Dumma pojke, bannade hon skälmaktigt.

— Blir jag frisk, förlorar jag dig, sade han sorgset.

Hon såg hastigt på honom och blev själv allvarlig.

Så började han tala. Från början

gick det liksom fumligt och tveksamt. Han kom åter in på barndomen. Skildrade sin ständiga längtan efter henne, sin sorg och sitt tvivel, när de i årtal voro skilda. Han blev allt ivrigare, fattade hennes händer och drog henne intill sig.

— Jag är ensam med min mor, sade han. Alltid har jag drömt om att få bli bonde, som vill sköta jorden och älskar jorden. Jag har kanske skaffat mig en hel del kunskaper, som aldrig de andra bondpojkar bry sig om. Ja, det var väl från början för att jag ville göra mig värdig. Men herre Gud, hur skall jag göra! Inte kan jag som bonde begära, att...

Han tystnade liksom ängslig för att säga ut. Hon satt och smekte hans hår och såg honom allvarligt djupt in i ögonen.

— Just nu vet jag, att jag alltid gått och väntat på just det här. Varför tror du inte, att jag tycker om jorden? Jag har ju alltid längtat hit till de kära backarna... Staden pinar mig... Och nu, när jag är så bittert ensam...

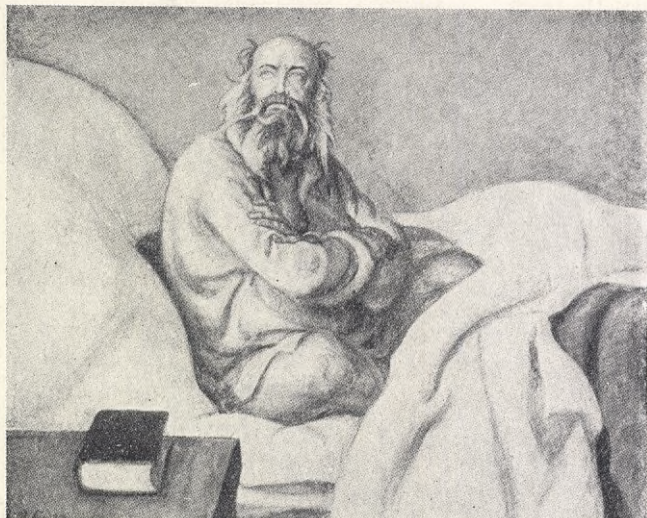
Hon talade lågt, nästan viskande, och hennes röst skälvde av rörelse. Så sjönk hon in till hans bröst och snyftade. Längre sutto de så. Tystnaden i det lilla rummet famnade dem och deras stora kärlek.

— Nu vill jag bli frisk genast, sade han plötsligt.

Hon reste sig och tryckte båda hans händer.

— Du!... Jag glömde ju tala

(Forts. å sid. 21.)

GUSTAF FRÖDING.
Målning av Richard Bergh.

GUSTAF FRÖDING.

En monografi.

Av Oscar Hedberg.

En olycklig människa, född med förbannelsen, hela sitt liv kämpande för att bevara sin personlighet emot det onda, ärvd sinnessjukdom, benägenhet att nå djupet av det ovärdiga, längtan efter det sköna, goda och sublimala, en språkets konstnär, lidandets och skönhetens diktare, Sverges största lyriska skald, rytterns mästare —: Gustaf Fröding.

Hans liv var fullt av lidande och sjukdom, en eländets vandring mellan sjukhus och skrivbord, en tapper kamp emot förnedringen för karaktärens storhet — en kamp som slutade med seger på den långvariga dödsbädden. Han levde egentligen aldrig riktigt utan i diktens värld, men häri så mycket mer, ja, så hänsynslöst att även det vållade honom kval. Det verkliga livet slog honom, drog ner honom på dyns djup, varur han steg upp och trotsande alla nedbrytande krafter blev en skönhetens och poesins mästare.

Gustaf Fröding föddes den 22 augusti 1860. Som barn var han vad man kallar en "snäll gosse", knotade aldrig, hur galet det än gick honom; han föll och slog sig; fadern sade ofta åt honom: "akta dig för hörnet, Gösta!" Det hade han nämligen vanan stöta emot, och att ta emot med de svaga händerna föll honom nästan aldrig in. På liknande sätt var det i hela hans liv: han

stötte emot tillvarons mer eller mindre lömska hinder.

När han var fyra år gammal flyttade familjen till Karlstad. De första barndomsåren hade han levat i en liten värmländsk by, och det hade varit en härlig tid för honom — beträffande naturen. Och det var innan fadern blev sjuk — andligt sjuk. I dikten "Strövtåg i hembygden" lever minnet kvar:

Och det var som jag såge en gavel
stå vit
och ett fönster stå öppet däri,
som piano det ljud och en munter bit
av en visa med käck melodi.

Och det är som det vore min faders
röst,
när han ännu var lycklig och ung,
innan sången blev tyst i hans döds-
sjuka bröst,
och hans levnad blev sorgsen och
tung.

På en sten på den öppna gräsbe-
vuxna backen nedåt sjön satt den
äldre system Cecilia och berättade
sagor för de yngre syskonen.

— — — minns du vår gröna
syrengrotta, lummig och sval,
där mörk som den sköna
sultanen av Saba
och brunögd och spenslig och smal

du satt och förtalde
en saga, du valde
ur tusen och en natters tal.

Så skildrar han systemen i "Sagoförtäljerskan", en av hans vackra dikter. Hon var honom hela hans liv en trogen vårdarinna.

Fadern kunde icke finna ro någonstans; familjen flyttade till Lund, men återvände år 1867 åter till Värmland; något senare flyttades till mormodern på en herrgård, som låg inne i stora skogar och omgiven av en mäktig natur, som Fröding aldrig glömde. Han skildrar den bl. a. i följande:

Det är skimmer i molnen och glitter
i sjön,
det är ljus över stränder och näs,
och omkring står den härliga skogen
grön
bakom ängarnas gungande gräs.

Och här är dungen där göken gol,
små töser sprungo här
med bara fötter och trasig kjol
att plocka dungen bärr,
och här var det skugga och här var
det sol

och här var det gott om nattviol,
den dungen är mig kär,
min barndom susar där.

Här är stigen trängre, här är vild-
skog,
här går dagans vallgång vild och
lös...

Från björkens gungande krona,
från vindens vaggande gröna hus
små sorgevisor tona,
all skogen är uppfylld av sus.

Så snart Gustaf lärt sig läsa, kastade han sig ivrigt över så mycket poesi och romanlitteratur, han kunde få tag i; men hans far tyckte, att han hade bättre av att få en lek-kamrat, som skulle undervisas tillsammans med Gustaf. Han fick en kamrat, om bra eller ej, beror på åtskilligt. Fröding skriver själv om honom: "... jag och Karl Johan Andersson voro liv och själ. Det var han, som hade lärt mig att svära och spotta tvärs över gatan. — En utmärkt intressant och mångsidigt bildad personlighet. Ingen har kunnat så många fula ord som han. Ingen visste så mycket av det barn inte få veta som han, och han var

full av iver att meddela sitt vetande åt andra. Jag lärde mycket av Kalle."

I skolan var Gustaf ingen flitig lärjunge; läxorna intresserade honom sällan. Han bildade samman med några kamrater en vänkrets, i vilken han trivdes; vännerna blevo alla något längre fram i livet, Gustaf blev blott en av sitt lands största diktare, men först efter att av sig själv och andra varit ansedd som en ohjälplig odåga. Då de andra läste läroböcker, läste han poesi: först Stagnelius, Tegnér, Snoilsky, senare Byron, Heine m. fl.; för övrigt gick tiden med skolkande från skolan, dryckesgillen, kvartettsång, som icke polisen tyckte om — ej heller andra för resten, ty Frödings sångröst var lika falsk som hans poesi blev ren och klangfull. År 1881 dog fadern och sonen ärvde 15,000 kronor, som han lade i ett skrin på bordet. Han fick därmed vänner som behövde låna pengar; "tag själv så mycket du behöver", sade Fröding, och de gjorde det, men glömde att betala igen, när Fröding själv blev behövande. Utsvävningarna, det oroliga livet, tog på hans krafter, samvetskvalen pinade honom och han kastade sig ut i ännu värre orgier för att finna tröst, men fann blott anledning till ytterligare kval. Det sedan för Fröding så typiska självföraktet ansatte honom redan nu; han blev tvivlande, icke minst på sig själv.

Sätta ord i rim och takt
hjälper emot självförakt,
man om kraft och snille drömmar
och bedrövligheten glömmar,

skrev han i en dikt till en av vännerna, till vilken han även skriver följande: "Vad jag har för handen? Ingenting utom att jag läser romaner, super och spelar kort emellanåt. Om jag ämnar tentera? Visst f-n ämnar jag det. Men om jag verkligen gör det, är en annan sak."

Eller i dikten till vännen:

Nu haver jag läst romaner
och sett på skådespel.
Nu haver jag rivit sönder
min själ, som förut var hel.
Med Ibsen haver jag undrat,
vad fandan som är rätt,
med Strindberg haver jag dundrat
och skällt på schåaresätt.

Det var 1884; fyra år senare är han säker i tvivlet på sig själv. Och ytterligare sju år efter konstaterar

han sitt livs elände: "Det finns icke ringaste livsgry i mig. Jag börjar fundera på, om jag icke saknar personlighet."

Det lyckades honom dock att få studentexamen, och han blev senare medarbetare i Karlstadstidningen, i vilken han skrev dikter, korta uppsatser och historier på värmlandsdialekt, och han gick och "tänkte på en roman", men det stannade vid tanken.

Jag vet att det kan till
intet båta
och aldrig gissar jag ut
min gåta,
men det blir vanvett till
slut och då
blir det äntligen slut
därpå.

klagar han. 1888 ärvde han emellertid åter några pengar, efter en faster, och han lämnade Karlstad, reste till en släkting ute på landet. Det blev åter strövtåg omkring i naturen — den enda han kan försona sig med.

Här är stilla vila för trötta tankar,
här kan grämelsen andas fritt,
icke störd av hoppet, som utan ankar
styr, där livsvimlets skum går vitt.

Men tvivlet förföljer honom även
hit, ty

Min anfrätta människotanke
förstör vad naturen byggt.

Hans hälsa är förstörd, han är kroppsligt och andligt sjuk. Han reser till kuranstalter, i Norge, senare i Tyskland, där han läser Goethe, Schiller, och där han beslutar att försöka sig som diktare hos en förläggare. Han sänder en samling dikter till ett förlag, de bli antagna, komma ut, och den misslyckade studenten, den förtvivlade och sjuke mannen, blev med ens sitt lands lyriska diktare — och erkänd som sådan.

"Sanningssträvandet i litteraturen må ha sin uppgift att fylla", skriver Fröding i en uppsats. "Men det får icke bli allenahärskande i sin ensidighet, ty livet är icke ensidigt utan oändligt mångfaldigt. Den fria skönhetsdriften må ha sitt fria spel,

Frödingsstenen vid Alster.

och det humoristiska må utveckla sig i all sin fylliga kraft, ty den tillspetsade kampen för tillvaron behöver nu mer än någonsin en infusion av försonlighet, vilken är huvudbeståndsdelarna i humorn vid sidan av det estetiska elementet."

Om medvetet eller ej, följde Fröding dessa linjer i sin diktning. Redan i debutsamlingen funnos sanningssträvandet, den fria skönhetsdriften, humorn och livets oändliga mångfaldighet, ihopträngt, soffrat, genomlidet, genomtänkt, bearbetat (beträffande formen, icke innehållet) till underbar poesi.

Den första diktsamlingen förklarade en del i Frödings liv. Denne till synes så late och i livets kamp så oduglige man, offrade tid, energi, intresse och tålmodighet åt fullbordandet av en lyrik, som skulle bli den skönaste i svensk litteratur. Han är mogen konstnär när han debuterar. Huru säker är icke formen i t. ex. "Vallarelåt" med sitt vackra innehåll:

Hör du ej bjällrororna, hör du, hur
sången
vallar och går och går vilse i vall?
Korna de råma och påskynda
gången,
följa i lunk efter jäntans trall.

— — —

Natten är nära och solskenet rym-
mer,
ser du på tjärnet, hur töcknet står?
Skuggan förlänges, förtätas och
skymmer,
snart över skogarna mörkret rår.

Mörk sover tallen, mörk sover
granen,
dovare sorlar en bergbäcks fall.
Fjärmare klingar den höga sopranen,
vallar och går och går vilse i vall.

Befriande och sund är humorn i
dikten "Äktenskapsfrågan":

En plog ska vi ha, en harv ska vi ha,
en häst ska vi ha, som kan streta
och dra!
En täppa med bönor och kål och
spenat!

Erk du!
Maja du!
Så ska vi ha't!

Erk och Maja ska ha gris, höns,
ankor, den finaste säng med bolster
och dun, det ska de ha, ja, men:

Maja du, Maja du, var ska vi ta't?
Jag är för fattig och du är för lat!
Du går på roten och jag går på stat!
Erk du!
Maja du!
Var ska vi ta't?

Och hur kostlig är icke humorn i
"Farväll", sorgsens ton från den
olycklige skräddargesällen, som
skriver hem till sin falska mö, vil-
ken inte fann den fattige gesällen
god nog utan tog en annan i stäl-
let, vilken gesällen, som nu blivit rik
och stor karl, hoppas att hon är
lycklig med, fastän han vet, att "han
är sinnt och illa känd". I "Det var
dans bort i vägen" är livslusten så
sprudlande frisk och sann och dik-
tens rytm så melodisk och på en
gång både njutningsrik och gripande,
att den söker sin like i svensk
lyrik.

Det var dans bort i vägen på lör-
dagsnatten,
över nejden gick låten av spelet och
skratten,
det var tjo! det var hopp! det var
hej!

Nils Utterman, token och spelmans-
fanten,

han satt med sitt bälgspel vid lands-
vägskanten,
för dudeli! dudeli! dej!

Och så följer ett helt galleri av
jantor och pojkar, som tråda dansen
med "brinnande blånor i kroppen",
flaxande rockskörtar, svängande
kjolar, flygande flätor. Inne i snåren
är det viskande snack och tissel och
tassel, ras, lek, kutter "och smek
under lummiga grenar — vill du ha
mig, så har du mig här".

Och i allt detta naturen:

Över bygden låg tindrande stjärn-
fager natten,
det låg glimtande sken över skval-
pande vatten
i den lövskogsbekransade sjön,
det kom ifrån klövern på blommande
vallar
och från kådiga kottar på granar och
tallar,
som beskuggade kullarnas krön.

I den sociala bilden "Elin i Ha-
gen" kommer Frödings medkänsla
med de olyckliga fram på ett gri-
pande sätt. I sex vers erfara vi den
unga flickans tragedi och hennes
gamle fars sorg över skammen.
Elin var glad och flitig, "men ofta
ser man, att det tar skada, som
växer vackrast och lovar mest"; det
kom en främmande man till dalen,
Elin dränker sitt barn, hon blir ta-
gen, "hon skrek ej, grät ej, blev bara
vit", hon får fyra år av lagen, och
gamle Anders är ensam kvar; han
står vid sitt skjul, betryckt, krokig,
skygg och mulen, hans läppar
skälva, han tittar ner — han, som
förr log beständigt.

Han viker undan för folkets blickar,
han talar icke med någon mer,
han går och grämer sig djupt i
själen,
han ser åt sidan, när någon nickar,
och gråter bittert, när ingen ser.

Fröding brottas med sig själv,
med livet och med döden. I dikten
"En Ghasel" skriker han nästan av
smärta:

— — —
jag vill, jag vill, jag skall, jag
måste ut

och dricka liv, om blott för en minut,
jag vill ej långsamt kvävas bakom
gallret!

Förgäves skall jag böja, skall jag
rista
det gamla obevekligt hårda gallret
— det vill ej tänja sig, det vill ej
brista,
ty i mig själv är smitt och nitat
gallret,
och först när själv jag krossas,
krossas gallret.

På hösten 1891 blev Fröding åter
medarbetare vid Karlstadstidningen.
Lugna och flitiga perioder, under
vilka han skötte sitt arbete mycket
punktligt och skrev sina dikter och
annat, avbrötos av svaghetsanfall,
som tvingade honom till blind un-
derkastelse under ett ödesdigert
rusdrycksbegär. Under sådana an-
fall kunde han försvinna utan att
han själv eller andra anade varthän,
förrän han plötsligt dök upp på ett
eller annat ställe, det vill säga, blev
medveten om sig själv. Han kunde
också spela sina litterära gynnare
elaka spratt. Viktor Rydberg och
Carl Snoilsky lyckades genomtrumfa
att Svenska akademien gav honom
fem hundra kronor i understöd, och
dessa pengar skänkte han till en
rösträttsförening — vilket naturligt-
vis var en förnärmelse mot aka-
demien.

Med kortare eller längre mellan-
rum utkommo hans få diktsamling-
ar, och de blevo alla variationer på
den första samlingen. Livsgrubblat
blir emellertid starkare, humorn för-
svinner stundtals, livssmärta blir
påtagligare, nästan förfärlig, men
formen blir säkrare, klangen härlig-
are, skönheten uppenbarare.

(Forts.)

GOD JUL

tillönskas alla Morgonbris
läsare.

 Försäkra Ert Liv i Folket

När ljuset slocknat.

Att vandra kring i vår jäktande, snurrande, bråkiga värld med bindel för ögonen, vem kan göra det? Att klara sig själv, att bidra till sin försörjning eller att till och med kunna försörja sig själv när ögonens ljus är släckt, vem av oss skulle kunna det? Det förefaller alldeles omöjligt för den som knappt kan klara sig i gatuvimlet mitt på ljusa dagen. Och ändå finns det en stor kategori människor som måste göra det, *de blinda*. Någon gång ser man vid stråkvägarna en framsträckt hand, stel och orörlig vädjar den till de förbipasserande om en slant, men handens ägare bär en plåt i mössan eller en bricka på bröstet med ordet *Blind*. Ack, tusen sinom tusen gå förbi den framsträckta handen utan att ge en enda skärv! Kanske tror man att den blinde exploateras av anförvanter och beskyddare som ge honom det nödvändigaste och hävar åt sig själva överskottet! Blindheten

Blindskriftsbiblioteket.

ter samman sina båda garnändar så precis att det passar när varvet är slut. Lika precis tar hon saxen och klipper vid knuten, varken för långt ifrån eller för nära. På samma sätt klippa tobaksarbeterskorna sina cigaretter, ej en hårsman av papperet, ej utanför och varje smula tobak samlas ihop för att ingenting skall tillspilogivas. Cigaretten Gustav Adolv tillverkas av de blinda tobaksarbeterskorna. Över en ung borstbinderiarbetarens stol hänger ett di-

Arbetsal i korgmakeri.

De blindas veckoblad tryckeri.

kan vara medfödd eller en följd av en barnsjukdom eller en olyckshändelse, hur som helst, den blinde måste göras seende, måste sättas i stånd till att hjälpa sig själv, att mildra den långa natten genom arbete och tidsfördriv som gör livet värt att leva. Och att det kan lyckas därom vittnade De blindas utställning, i samband med De blindas dag. Den som då såg de blinda i arbete glömmar ej så lätt den synen! Där de sutto vid virkning och stickning föreföllo de ej så märkvärdiga, många av oss kunna ju göra samma handarbeten utan att se på dem, men såg man dem vid stickmaskin och vävstol blev man verkligt gripen. Fanns en mer rörande syn än den unga flickan som satt vid vävstolen med sina båda skyttlar, den vita och den blå, och aldrig tog fel på dem. Utan tvekan lyfte hon den rätta när jag bad henne taga den blå. Eller den lilla vid stickmaskinen, som kny-

plom, utfärdat vid gesällprov för den blinde yrkesidkaren, utvisande att han tilldelats bronsmedalj för sitt arbete. Maskinskrivarna, som skriva efter diktamen, sköta sina maskiner med samma färdighet som seende, men skriften är *fullkomligt felfri* och pianostämmaren slår an sin ton, letar upp motsvarande sträng och sätter nyckeln till för att vrida åt så att tonen blir ren. Den unge skomakaren med det ljusa, glada ansiktsuttrycket, slår in sina pligg med en precision som vem som helst skulle kunna avundas honom. Borden i utställningen äro hölжда med vackra och praktiska handarbeten tillverkade av blindskolans lärjungar och mängden av de olika sysselsättningar de utgöra prov på, visa hur vars och ens anlag och intressen kunna utnyttjas. Alla måste ej med nödvändighet lära detsamma. Vad än detta arbete inbringar i klingande mynt, så är det ej däri dess värde

består, utan i det att de blindas långa natt blir till dag, att tiden kommer att gå under känslan av att man ej är utanför de nyttiga samhällsmedlemmarnas skara. Jag hörde en gång ett samtal mellan två personer av vilka den ene förnam sin hörsel avtaga, den andre sin synförmåga minskas. Båda beklagade sig. "Att inte kunna höra ett ord av vad människor säga runt omkring en, att ej kunna lyssna till en ton eller höra ett ljud av det som rör sig omkring en, utan att få tillbringa sitt liv i djupaste tystnad, ingen vill prata med den som inte kan höra, ja, vet du vad det vill säga", frågade den döve.

"Att inte kunna se en blomma, en färg, en solstråle eller ett älskat ansikte, att inte kunna läsa en bok, en tidning eller skilja på dag och natt, ville du det", frågade den blinde. Ja, vilket skulle du finna svårast? De blinda kunna lära läsa sin egen skrift, men det är ej alla böcker som översättas till blindskrift. De blinda ha i Stockholm sitt eget föreningsbibliotek och ett eget tryckeri som trycker De blindas veckoblad. Köp någon gång deras alster, ej endast på De blindas dag! Lägga någon gång en slant i den blindes framsträckta hand och var glad över att du äger din syn. Hur skulle du själv känna det om ljuset slocknade?

S. L.

Upplysningsvecka i Stockholm i början av januari 1926.

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet ämnar i januari 1926 att ånyo anordna en upplysningsvecka. I likhet med förbundets kurs i januari detta år, vilken omfattades med så stort intresse av pressen och allmänheten, kommer den att behandla de politiska, ekonomiska, sociala och etiska faktorernas betydelse för världsfred och folkförsoning. Underhandlingar pågå att förvärva talare från Sverge och grannländerna.

Önskligt vore, att sammanslutningar i bildningssyfte samt politiska och sociala organisationer ville anslå stipendier åt sina medlemmar för att underlätta deras deltagande i studieveckan. Kursen är öppen för manliga och kvinnliga deltagare. Kursavgift 6 kr. Program senare.

Anmälningar mottagas å Internationella Kvinnoförbundets byrå, David Bagares Gata 9, Stockholm.

En minnesvård över Kata Dalström.

Insamling igångsatt för att hugfästa minnet av den svenska arbetarörelsens kvinnliga banbrytare.

Följande uppdrag har utsänts till olika arbetareorganisationer:

När Kata Dalström för snart 2 år sedan gick ur tiden sörjdes hon av hela den svenska arbetarevärlden. Hon hade under mer än två årtionden varit arbetarörelsens främsta kvinnliga banbrytare, och både på det fackliga och politiska området satte hennes verksamhet bestående organisationer resultat. Hennes person var älskad och aktad som få andra inom arbetarklassen: överallt där hon drog fram efterlämnade hon ej blott anhängare utan vänner och kamrater, i vilkas hjärtan hon lever och som aldrig skola glömma hennes friska livgivande väsen.

Vi tro att det för många skulle vara kärt, om det på Kata Dalströms grav restes ett minnesmärke som ett synligt uttryck för den tillgivenhet hon förvärvat under livstiden. Vi ha tänkt oss en porträtrelief i marmor, till vilken finnes modell utförd av en av den bortgångnas vänner och som på ett förträffligt sätt återger hennes karakteristiska anletsdrag. Vi föreslå därför, i syfte att åstadkomma det härför nödiga beloppet, att organisationerna ordnar en tioöresinsamling eller ger ett direkt anslag på 2—10 kr. allt efter organisationens storlek. Skulle det på det sålunda insamlade beloppet uppstå något överskott kommer det att användas för att på annat sätt hugfästa Kata Dalströms minne.

Redovisning sker senast den 10 december 1925 till insamlingskommitténs kassör: Sigvard Cruse, adress Box 214, Stockholm.

Även enskilda bidrag mottagas med tacksamhet under samma adress.

Uppropet har undertecknats av följande personer:

Sigvard Cruse, förtroendeman; Arthur Engberg, redaktör; Fritiof Ekman, förbundsordf.; Albert Forslund, förbundsordf.; P. Albin Hansson, statsråd; Z. Höglund, redaktör; Gustaf Janzén, förtroendeman; Karl Karlsson, sekreterare; Richard Lindström, partisekr.; Ragnar Luther, förtroendeman; Karl Malmsten, förbundssekr.; Fabian Månsson, riksdagsman; Maja Qvist-Månsson, fru; Gustav Möller, statsråd; Maja Sandler, fru; Frans Severin, redaktör; Anna Sterky, fru; Julia Ström-Olsson, fru; Fredrik Ström, partisekr.; Hulda Sühl, fru; C. J. Söder, sekr.; Arvid Thorberg, Landsorg. ordf.; J. Törnfeldt, redaktör; Anna Johansson-Visborg, fru; Signe Vessman, redaktör.

A. B. F:s sommarkurser 1926.

A. B. F. kommer under sommaren 1926 att anordna dels tvenne 14 dagars specialkurser avsedda för studieledare från hela landet, dels 3 à 4 länskurser à 8 dagar, avsedda för studieledare inom respektive län, dels en kvinnokurs och dels en studieledarekurs för lantarbetare.

Inbjudan till specialkurserna utsändes härmed. Kurserna hållas i Brunnsviks folkhögskola under tiden 11—24 juli för grupperna I, II och III; 1—14 augusti för grupperna IV, V och VI.

Kurserna avse utbildning av studieledare och omfatta därför undervisning i ämnen, som ha särskild betydelse för arbetarörelsens studieverksamhet. Den första kursen (grupperna I, II och III) omfattar undervisning i nationalekonomi, litteraturhistoria samt moderna samhällsspörsmål ur materialistisk och idealistisk synpunkt; den andra kursen (grupperna IV, V och VI) omfattar fackföreningskunskap, socialismen samt stats- och kommunalkunskap.

Undervisningen i varje grupp pågår ett 30-tal timmar, omfattande dels föreläsningar, dels studiecirklar. Gruppernas arbete pågår samtidigt, varför ingen kan delta i mer än en grupp. I varje grupp antagas 20 deltagare, vilka förplikta sig dels att före kursen studera ifrågavarande ämne efter av respektive kursledare uppgjord plan, dels att utarbeta en inledning till diskussion i av kursledaren anbefallt ämne, dels ock att under arbetsåret 1926—27 i sin hemort leda en studiecirkel inom den ämnesgrupp, deltagaren tillhört.

Ledare för de olika grupperna bli:

Grupp I. Nationalekonomi: Rickard Sandler.

Grupp II. Litteraturhistoria: John Berg.

Grupp III. Moderna samhällsspörsmål: Alf Ahlberg.

Grupp IV. Fackföreningskunskap: Sigfrid Hansson.

Grupp V. Socialismen: Gunnar Hirdman.

Grupp VI. Stats- och kommunalkunskap: Edgar Sjödahl.

Utom undervisningen i de olika grupperna förekommer gemensamt för samtliga deltagare instruktionsföreläsningar om bildningsarbetet av Yngve Hugo.

Avgiften för deltagande i kursen är 50 kronor, för vilken avgift deltagarna erhålla undervisning och inackordering. A. B. F. bidrager med hälften av rese-

Idealitet och kunskap.

(Forts. fr. sid. 11.)

Som om icke varje skälm eller dumhuvud kunde skaffa sig kunskaper! Som om den icke kunde användas fel och förblinda sanningen och vilseföra samveten. Som om den icke hos yrvakna okunniga kunde skapa en förhävelse och en självgodhet över nyss förvärvat kunskap, en förhävelse och en naivitet inför kunskapens köttgrytor, som är farligare än okunnighet och all falsk idealitet. Ty kunskapen har pretentioner och en ställning på grund av historiska och psykologiska skäl, som gör att den är farligare i sin falskhet och dumhet än någonsin idealiteten, där den är oäkta.

Alltså: skall idealiteten förtalas och förklaras för en onödig och misstänkt ingrediens, så bör också kunskapen få en skildring som framhåller dess avarter.

Inom en rörelse har man all anledning att underkasta *bägge* dessa begrepp och egenskaper en lugn, förutsättningslös prövning.

Kanske vårt uttalande då blir ungefär detta. Vi vilja se den idealitet ibland oss, som är förenad med ett klart vetande och kunnande. Och vi vilja se den kunskap som styres av en ärlig vilja och tro på en åskådning, en verklig idealitet. Icke den kunskap, som liksom uppkomlingen bländas av traditionens makt och glans och servilt kryper in under dess vingar. Utan den friborna, men omutligt sökande kunskap, som varken förhåver sig eller kryper, men går sin väg efter sanningen, vart den än leder, och ej förlorar *modet* och viljan till seger.

När vi driva propaganda för våra idéer, när vi ordna vårt arbete, när vi utvälja talare och ledare inom våra organisationer är det viktigt att ha våra begrepp om idealitet och kunskap klara.

kostnaderna till och från kursen. Lämpligt torde vara, att kursavgiften jämte ersättning för andra hälften av resekostnaderna betalas av resp. arbetareorganisationer, bildningsråd eller studiecirklar.

Ansökan om deltagande i kursen insändes till A. B. F:s centralbyrå, postfack 550, Stockholm I, före den 1 januari. Ansökan skall innehålla följande uppgifter:

1. Den sökandes namn, yrke, ålder och postadress.

2. Uppgift om vilken grupp den sökande önskar tillhöra.

3. Uppgift om vilka organisationer sökanden tillhör samt huruvida och på vad sätt deltagande i A. B. F:s arbete förkommit.

4. Övriga uppgifter rörande den sökandes lämplighet som studieledare.

Ansökan skall dessutom innehålla förbindelse, att före kursen studera ifrågasvarande ämne efter av kursledaren uppgjord plan, att till kursen utarbeta en uppsats i anvisat ämne och att under arbetsåret 1926—27 leda en studiecirkel inom den ämnesgrupp, sökande tillhört.

Sökande bör, innan ansökan insändes, förvissa sig om att ledighet från arbetsanställningen kan erhållas under den tid kursen pågår.

Så snart deltagarna utsetts, erhålla dessa från respektive kursledare detaljerade anvisningar angående vårterminens förstudier.

Stockholm i oktober 1925.

A. B. F:s centralbyrå:
J. S a n d l e r.

Eskil.

(Forts. fr. sid. 15.)

om, att bror min, Kalle, kom med tåget i dag. Jag har talat om din historia, och han var full av beundran. — Just så har jag föreställt mig Eskil, så stark och käck, som han alltid har varit, sade han. I kväll kommer jag tillbaka! Hon stannade i dörren. — Kan inte bror min och jag få fira julen här? Du, visst vill du det?

Eskil strålade av glädje.

— Visst, kära du, visst vill jag det! Han skulle ha velat taga ett hopp ur sängen och dansa av glädje.

Och när hon hade gått, låg han där i vild hänryckning.

— Huru underlig är ändå ej ödets väg. Jag måste nästan till gravens brädd för att finna henne. Och mor skall ingenting få veta, förrän på julkvällen. Vilken glädje för det kära modershjärtat!

Och därute i den strålande vintern sutto domherrarna i rönnarna. Han kunde höra deras melodiska flöjttoner ända in. Och det gick honom som en himmelsk musik in i hjärtat.

Från Malmö.

Klubben har passerat sitt första kvartsekel.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb firade den 18 okt. minnet av sin 25-åriga tillvaro. Dess anor gå dock ännu längre tillbaka, ty redan 1888 bildades här i staden Kvinnliga arbetareförbundet av några den tiden modiga och röda kvinnor. Föreningen räknade med ett hundratal intresserade medlemmar och utförde på sin tid ett stort, uppoffrande och banbrytande arbete, men måste tyvärr nedlägga sin verksamhet i slutet på 1890-talet. "Arvingen", Kvinnliga diskussionsklubben, bildades sedan vid förut sagda tid och för några år sedan omdöptes denna till Soc.-dem. kvinnoklubben för att därmed få det för hela den soc.-dem. svenska kvinnorörelsen gemensamma namnet.

Vid en hastig överblick på det av klubben utförda arbetet står man kanske undrande över, att det inte är mera som hunnits med på så lång tid som ett kvartsekel. Isynnerhet vad numerären beträffar, borde den ju vid det här laget och i en stad, där arbetarekommunen räknar över 18,000 medlemmar, vara uppe i tusentalen. Men besinna vi den hårda, obändiga mark vi ha att bryta igenom, då ljusnar sinnet och vi känna modet för fortsatt energiskt arbete växa inom oss. "Nytt mod för nya strider." Klubben har också under de gångna åren aldrig

Malmö Soc.-dem. kvinnoklubbs styrelse.

tvekat tillkännagiva sin opinion inför samhällsörättvisorna och med vaket intresse alltid följt och deltagit i tidens sociala strider och kommer i fortsättningen ej heller att tveka då det gäller att stödja och hjälpa sina för bättre samhällsförhållanden stridande medsystrar.

En stor glädje i vårt arbete är att de kvinnor, som inom vårt parti sitta som representanter inom såväl stadsfullmäktige som även inom övriga kommunala styrelser och nämnder, samtliga hämtats ur klubbens leder.

Kväd om försvunna tider,
sjung om framtidens vår,
när du i nuets strider
mitt upp i kampen står.
Hoppas på ädla segrar,
hoppas på sanning och rätt.
Skrift, som i eldsken lyser,
manar ej till reträtt.

Anna Ekberg-Åkesson.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Karlsdals bruk.

Karlsdals soc.-dem. kvinnoklubb höll den 26 juli sitt första årsmöte, vartill Karlskoga- samt Degerforsklubbarna inbjudits, men förhindrats komma. Revisionsberättelserna godkändes. Klubben, som vid årets början räknade 20 samt vid dess slut 19 godkända medlemmar, är kollektivt ansluten till arbetarekommunen. Under året ha hållits 9 ordinarie och 1 extra protokollförda samt 2 icke protokollförda möten. Inkomster och utgifter balansera på en summa av 320 kr. med en behållning av 102 kr. Som grundfond till ett blivande Folkets hus har anslagits 25 kr. samt genom insamling 10 kr.

till en kamrat. Syförening har bildats, som vid av densamma hållen auktion erhöles 100 kronor i behållning. I samband med arbetarekommunen ha tvenne fester hållits. Offentligt föredrag med fru Hulda Flood som talare har anordnats. Tidningen Morgonbris har spritts med 25 ex. i månaden. Till styrelse valdes Agnes Karlsson, ordf., Augusta Andersson, v. ordf., Ragnhild Karlsson, sekr., Elin Hjälms, v. sekr., Esther Blomberg, kassör. Revisorer: Agda Johansson och Judit Eriksson. Kommissionsär Frida Pettersson.

Efter mötet hölls samkväm, varvid stämningen förhöjdes med sång och musik.

Styrelsen hyser den förhoppningen, fastän detta första arbetsår ej visar så stora resultat av klubbens verksamhet, att dock klubbmedlemmarna komma att göra sitt bästa för klubbens vidare utveckling.

Med kamrathälsning från Karlsdals kvinnoklubb. Ref.

Hildegard Ström 50 år.

Den 25 nov. 1925 fyller fru Hildegard Ström 50 år. Fru Ström har tillhört den soc.-dem. kvinnorörelsen i ett 20-tal år och har därunder städse nedlagt ett intresserat och hängivet arbete för spridandet av våra idéer.

Så tillhörde hon under många år Stockholms allm. kvinnoklubbs styrelse. Då Kungsholmsklubben bildades 1919 utsågs hon som dess ordförande och vilken post hon sedan beklädde under 3 år.

Inom fackföreningsrörelsen har hon deltagit såväl inom tidningsbudens fackförening som inom städskörföreningen, vilken sistnämnda förenings ordf. hon är och vars mesta arbete vilar på hennes axlar. Även inom partikretsar i övrigt har hennes stora arbetsförmåga tagits i bruk bl. a. som ledamot i Kungsholms kyrkoråd, fattigvårdsstyrelse samt som suppleant i styrelsen för Stockholms arbetsförmedling.

Då nu fru Ström med samma soliga och glada humör går att fira sin 50-årsdag skola helt visst många partivänner förenas i en varm önskan, att hon ännu under många år må hava kraft att arbeta vidare och alltjämt behålla sitt ungdomsfriska lynne.

Varje för vår saks framgång ivrande medlem måste arbeta för
— MORGONBRIS —
spridning till arbetarehemmen.

Från Örebro.

Örebro socialdemokratiska kvinnoklubb har under hösten fotograferat sig för att därmed jämte några korta meddelanden från vårt arbete presentera sig för Morgonbris läsare landet runt. Klubben har den 16 okt. firat sin 21-årsdag och detta är anledningen till dessa rader. Man kan vara frestad att säga att resultatet av så många års arbete ej är så mycket, men några flera äro vi dock. Det är ju alltid så, att då man skall samlas om en sak blir det alltid förhinder för en del av flera anledningar.

Vår årsdag firades som samkväm för medlemmarna och deras män med föredrag av folkskollärare Andersson om "Socialismen genom tiderna", dess utveckling från utopi till våra dagars samhällsproblem, uppläsning och sång, varjämte ordf. erinrade om kvinnodagen och föredrog dess resolution.

För övrigt ha vi inom klubben haft föreläsningar i olika ämnen och frågor, som ligga oss om hjärtat. Några offentliga möten har ej klubben anordnat sedan förra årets valagitation, men vi hoppas att förbundsstyrelsen snart skall kunna ordna något för våra klubbar i Närke. I

Örebro Soc.-dem. kvinnoklubb.

landstinget, stadsfullmäktige och fattigvårdsstyrelsen är klubben, om än fåtaligt, representerad. I A. B. F:s studiecirklar deltaga flera av klubbens medlemmar.

Som synes av dessa rader försöka vi att följa med tidens frågor så gott sig göra låter och vilja vi med detta sända en varm kamrathälsning till alla Sverges klubbar och en förhoppning om att vi ej skola förtrötts om än arbetet ej skulle bära så rika frukter, som vi önska och hoppas. Vissa frön behöva ju lång tid för att gro och en dag skall nog den sanningen stå klar för Sverges arbetarekvinnor, att deras plats är i soc.-dem. partiet, dess klubbar och arbetarekommuner!

R e f.

Tekla Nilsson död.

Iggesunds socialdemokratiska kvinnoklubb drabbades av en stor sorg söndagen den 6 sept. i det att en av klubbens mest intresserade medlemmar, fru Tekla Nilsson, avled efter ett årslångt lidande (hjärtfel). Hon var en av de första av Iggesunds kvinnor som anslöt sig till den socialdemokratiska rörelsen. Redan 1910 ingick kamrat Tekla Nilsson i Iggesunds arbetarekommun. Då kvinnoklubben den 20 okt. 1919 startades var hon en av dem som då var med och bildade densamma. Hon har sedan troget besökt varje möte och föredrag som organisationen haft; har hon någon gång saknats, då har det varit hennes sjukdom, som lagt hinder i vägen. Men inte ens den fick alla gånger hindra, ty vid klubbens senaste basar i februari månad måste hon anlita skjuts för att kunna komma dit och vara på den post hon så villigt åtagit sig att sköta. Sådan var kamrat Tekla Nilsson, ärlig och idétrogen till det sista, sådan man skulle önska att varje kvinnoklubbs medlem vore. Då klubben i augusti hade sitt möte var hon med och då vi uttalade vår glädje över att hon kom

trots att hon hade så svårt för sin sjukdom att gå, svarade hon: "Ja, så länge jag kan, vill jag försöka att vara med." Men detta var hennes sista möte. Dagen efter lades hon ned på den sjukbädd från vilken befriaren döden löst henne från plågor och lidande. Hon lämnade make och tre söner och en dotter sörjande. En öm och uppoffrande maka och mor har gått bort, lämnande ett stort tomrum efter sig.

Söndagen den 13 sept. fördes hennes stoft till den sista vilan i Iggesunds kyrkogård. I tåget deltog Iggesunds socialdemokratiska kvinnoklubb, arbetarekommunen samt ett stort antal släkt och vänner. Jordfästningen förrättades av kyrkoherde Ola österlund. Sedan den blomsterhöjda kistan nedsänkts i graven och en sång sjungits, framträdde Kvinnoklubbens ordförande och frambar ett tack från klubben till den bortgångna för allt arbete hon utfört och för det intresse hon alltid visat för dess arbete samt nedlade en krans av röda astrar med röda band med följande inskription: "En sista hälsning från Igg. Social-dem. Kvinnoklubb. Tack, kamrat, för dina goda tankar och ditt trogna arbete för våra idéer! Sov i ro!" Därefter nedlade en av arbetarkommunens styrelsemedlemmar en krans av röda rosor med röda band varå lästes: "Ett tack för gott kamratskap! Från Igg. Arbetarkommun." Sedan standaret sänkts tre gånger över graven sjöngs åter en sång varefter den högtidliga akten var slut. Tack, kamrat, för ditt aldrig svikande intresse för vår sak och det goda föredöme du givit.

Vile du i frid!

Ida Nordström.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Ännu ett nytt kvinno- distrikt bildat.

Söndagen den 1 nov. samlades ombud från kvinnoklubbarna inom Kronobergs län i Växjö för att dryfta frågan om bildande av kvinnodistrikt. Som inbjudare stod Kronobergs partidistrikt, vilket även stod för alla omkostnader, t. o. m. ombudens resor.

Efter några musik- och sångnummer öppnades konferensen av partidistriktets ordf., riksdagsman J. H. Blomqvist, som i ett varmhjärtat anförande hälsade deltagarna välkomna och redogjorde för anledningen, varför partidistriktets styrelse sammankallat till denna konferens, samt meddelade att partidistriktet även i fortsättningen kom att på allt sätt stödja organisationsarbetet bland kvinnorna, och hoppades att nu beslut kom att fattas om distriktets bildande, så att mera enhetlighet i arbetet kunde ernås och agitations- och upplysningsverksamheten bedrivas på ett mera effektivt sätt.

Sedan funktionärer för konferensen utsetts övergick man till frågan om bildande av kvinnodistrikt, vilken inleddes av hr J. M. Ljungkvist, Växjö, som manade kvinnorna att sammansluta klubbarna i distrikt för att därigenom på ett bättre sätt kunna verka för arbetarekvinnornas anslutning till vårt parti och för deras deltagande i det politiska arbetet, samt påvisade med en del siffror hur just dessa kvinnor visa det minsta intresset vid valtillfällen. Tal. erinrade även om det oegentliga i att arbetarekvinnorna äro så sparsamt representerade i kommunalförvaltningen, där arbetslöshets- och andra de fattiga hemmens frågor avgöras.

Efter en stunds diskussion, där samtliga talare underströko betydelsen av samarbete, beslöts även bildande av distrikt för Kronobergs län, att träda i kraft fr. o. m. 1 nov. i år. Verkställande utskottet förklarades till Norrhult och valdes till ordf. fröken Helga Ahlgren, sekr. fru Frida Gustafsson och till kassör fru Hildur Johansson. Suppleanter blevo fröken Lisa Leder samt fruarna Matilda Jonsson och Anna Hellqvist. Övriga styrelseledamöter blevo fruarna Hildur Ljungdahl, Alvesta, och Maria Nilsson, Växjö. Suppleanter för dessa fruarna Nanny Lindblad och Anna Lindén. Revisorer fruarna

Från Skromberga.

År 1924 upptog klubben i Skromberga sin syförening igen, för att få litet medel till att stödja klubbens kassa med. En kommitté tillsattes, som köpte hem tyg till förfärdigande av plagg som syddes av medlemmarna på arbetsmötena, som höllos i Folkets hus under sommaren. På hösten den 22 november 1924 hölls så auktion på varorna jämte en fest. Resultatet blev då ett litet överskott, så att på våren 1925, när våra män gingo i strejk, överlämnade klubben 50 kronor till de strejkande och 46 kronor köptes tyg för, som medlemmarna sydde kläder av, vilka skänktes till Ekeby barnkoloni i Skälderviken. Under sommaren i år har det arbetats i likhet med i fjol. Den 25 oktober hade klubben anordnat kvinnodag. Fru Rosenkvist från Hälsingborg höll föredrag över fredsfrågan, vilket var mycket intressant. Frågan: Vari består en rätt kamratanda, var uppsatt på dagordningen. Fru Rosenkvist

Skromberga Soc.-dem. kvinnoklubb.

inleddes densamma och sedan diskuterades den av kvinnorna. Musik, sång och kaffeservering förekom. Dessutom hade vi besök av Billesholmskamrater. Till sist framförde såväl Billesholmskamraternas ordförande som Skromberga kvinnoklubbens ordförande ett tack till fru Rosenkvist för allt arbete hon nedlägger bland gruvarbetarekvinnorna.

Med kamrathälsning från Skromberga kvinnoklubb. Mathilda Roth.

Hilma Johanson, Anna Hjelm och Hilma Strömberg, samtliga från Norrhult-Klavrestrom.

Konferensen beslöt uppdraga åt styrelsen att i samråd med förbundsstyrelsen, partidistriktet och klubbarna ordna agitations- och upplysningsverksamheten samt att ingå till partidistriktets årskonferens med begäran om ett agitations- och administrationsanslag för nästkommande arbetsår. För innevarande år lämnar partidistriktet ett administrationsbidrag av 25 kr.

Nästa konferens hålles i Växjö i oktober 1926.

H. F—d.

Int. soc. kvinnodagens möten.

Meddelanden om hållandet av kvinnodagen ha ytterligare influerats från följande platser: Boxholm 125 personer, Motala 75, Mjölby 260, Linköping 60, Finspong 125 och Åby 50. På dessa platser talade Nelly Thüring. I Skromberga talade

Ida Rosenkvist för 50 åhörare. Martha Larsson i Ystad för 75, Agnes Söderqvist i Västerås för 100, Hulda Flood i Borås för 75, Göteborg för 160 och i Tidand. I Sandviken var det som pastor Kempf talade. I Hallsberg talade Ragna Lindkranz för 150 personer och i Luleå ombudsman Axel Bengtsson. Kallhäll och Kungsängens kvinnoklubbar hade gemensamt möte, vid vilket Agda Östlund talade. Sigrd Gillner-Ringensson höll föredrag i Torpshammar, Fagervik, Hovid, Stockvik, Sundsvall, Kvistle, Klampenborg, Lucksta, Matfors, Skönsberg och Kubikenborg. Åhörarnas antal var mycket olika. På några platser omkring 50, på andra 100 och upp till 250.

Hörnefors, Stigens och Örebro kvinnoklubbar firade dagen med möte för medlemmar och inbjudna.

Bliv medlem av Soc.-dem. kvinnoklubben på Eder ort, om Ni ännu ej är ansluten till densamma!

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra
inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . .	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

SVEN OHLSON

MUSIKHANDEL & REPARATIONSVERKSTAD

44 Kammakaregatan 44
(Andra huset från Drottninggatan)
Tel. Norr 129 85

Lager av:

Musikinstrument, Strängar & Tillbehör.
Grammofoner & Skivor.

Reparationer av
Sträng-, Blås- & Batteriinstrument,
Grammofoner m. m. utföres.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 2:dra torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Kungholmstorg 10.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i biblioteklokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Grödal 116. Sekr. Anna Käll, Aspudden, tel. Aspudden 4 28.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Liljeröth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Amalia Nilsson, Föreningsgatan 61, Landskrona.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm, A.-B. Arbetarnes Tryckeri, 1925